

पेट्रोलियम पदार्थको हाहाकार

काठमाडौं । भारतले पूर्वी नाकाबाट पेट्रोलियम पदार्थ बोकेर नेपाल भित्रिन लागेका ७३ ट्याङ्करलाई पश्चिम बङ्गालको पानीट्याङ्गी भन्सारमा रोकेपछि पूर्वमा पेट्रोलियम पदार्थको अभाव भएको छ ।

अनलाइन माध्यमबाट भन्सार 'इन्ट्री सिस्टम' शुरु गरिएको जनाउँदै भारतीय भन्सारले चार दिनदेखि तेलवाहक नेपाली ट्याङ्करलाई नाकामै रोकेर राखेको नेपाल आयल निगम चारआली कार्यालयका बाँकी ८ पेजमा

जननी जन्मभूमिश्च स्वर्गादपि गरियसी (Mother And Motherland Are Greater Than Heaven)

ग्रेटर नेपाल

(देशभक्ति, पर्यावरण र सामाजिक विकासमा समर्पित) साप्ताहिक
Greater Nepal Weekly

कर्मचारीहरू मालामाल

काठमाडौं । सरकारले निजामती कर्मचारीसहित प्राध्यापक, शिक्षक, सेना र प्रहरीको तलब बढाएको छ । सरकारले तीन वर्षपछि कर्मचारीको तलब बढाएको हो । बढेको बजेटअनुसार राजपत्र अर्नाकित (नायव सुब्बा) सम्मको २० प्रतिशत र राजपत्रांकित (शाखा अधिकृत) माथिका कर्मचारीको १८ प्रतिशत तलब बढेको छ । गत वर्ष सरकारले तलब नबढाई महँगी भत्ता २ हजार बढाएको थियो । गत वर्ष बढाएको महँगी भत्ता यस वर्ष पनि उनीहरूले पाउने छन् । यसअघि २०७३ सालमा सरकारले २५ प्रतिशत तलब बढाएको थियो । बाँकी ८ पेजमा

वर्ष ८ अंक ७, २०७६ साल जेठ १७ गते शुक्रवार, नेपाल संवत् १९३९ (May 31, 2019) Website : www.greternepal.com.np मूल्य रु. १० ।-

समृद्धिको लक्ष्यबाट बरालिएको बजेट

काठमाडौं । नेकपाको चुनावी घोषणापत्र र राजनीतिक दबाव थेग्न नसकेका अर्थमन्त्री डा. युवराज खतिवडाले आगामी आर्थिक वर्षको बजेट सबैलाई खुसी पार्ने किसिमले बनाउँदा स्रोतमा उच्च चाप परेको छ । वितरणमुखी बजेटले जनता, व्यापारी, उद्योगपति, कर्मचारी र राजनीतिक कार्यकर्ता सबैलाई रिभाउन खोजेको छ । प्रस्तुत बजेटमा वृद्ध भत्ता तथा सामाजिक सुरक्षा भत्तामा वृद्धि गरिएको छ । कर्मचारीलाई तलब र सांसदहरूलाई प्रतिनिधि क्षेत्र पाउने रकममा ठूलो वृद्धि गरिएको छ । चालु आर्थिक वर्षको संशोधित खर्चको अनुमान १२ खर्ब ७ अर्बभन्दा करिब २७ प्रतिशतले ठूलो बजेट ल्याए पनि कुनै ठूलो गेमचेन्जर योजना भने घोषणा गरिएको छैन । निरन्तर चलिआएका योजनालाई निरन्तरता मात्र दिइएको छ ।

सरकारले आगामी आर्थिक वर्ष २०७६/७७ का लागि १५ खर्ब ३२ अर्ब ९६ करोड ७१ लाख रुपैयाँको आयव्यय वितरण सार्वजनिक गरेको छ । यो बजेट बनाउँदा न्यून स्रोत मात्र ४ खर्ब ९३ अर्ब रुपैयाँ पुगेको छ । यो लगभग एक

तिहाई हो । चालु बजेटमा ३४ प्रतिशत राजस्व असुलीको लक्ष्य राखिएको छ । अहिलेसम्म राजस्व असुली २२ प्रतिशतभन्दा माथि जान सकेको छैन । आगामी वर्षमा करिब ३० प्रतिशत वृद्धिदर राखिएको छ । यो असुली हुन नसक्ने लक्ष्य हो । बजेटमा ११ खर्ब १२ अर्ब रुपैयाँ राजस्व उठाउने भनिएको छ । यस्तै बजेटले आन्तरिक ऋण पनि सीमाभन्दा बढी उठाउने लक्ष्य राखेको छ । मुलुकको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (जीडीपी) को ५ प्रतिशतभन्दा बढी आन्तरिक ऋण उठाउनु राम्रो मानिँदैन । तर नयाँ बजेटले करिब ६ प्रतिशत (१ खर्ब ९५ अर्ब) ऋण उठाउने भनेको छ ।

बजेटले राजस्व र आन्तरिक ऋण मात्र होइन, वैदेशिक ऋण पनि धेरै उठाउन खोजेको छ । यस्तो ऋण चालु आवमा २ खर्ब ५३ अर्ब उठाउने भनिएकोमा आगामी वर्ष बढाएर २ खर्ब ९८ अर्ब रुपैयाँ पुऱ्याइएको छ । बजेटमा ५८ अर्ब रुपैयाँ वैदेशिक अनुदानबाट प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ । बजेटमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता, कर्मचारीको तलब, सांसद कोष लगायत क्षेत्रमा रकम बढाउँदा राज्यले करिब ७५ अर्ब रुपैयाँ

थप भार बोक्नुपर्ने भएको छ । कुल विनियोजनमध्ये चालुतर्फ ६२ दशमलव ४ प्रतिशत अर्थात् ९ खर्ब ५७ अर्ब १० करोड १४ लाख चालु खर्चका लागि विनियोजन गरिएको छ । पुँजीपतितर्फ २६ दशमलव ६ प्रतिशत अर्थात् चार खर्ब ८ अर्ब ५९ लाख बजेट विनियोजन

अर्ब वैदेशिक ऋण उठाउने लक्ष्य राखे पनि आठ महिनाको अवधिमा जम्मा ९३ अर्ब ५९ करोड मात्रै वैदेशिक ऋण उठ्न सकेको छ । चालु आर्थिक वर्षमा आन्तरिक ऋण १ खर्ब ७३ अर्ब उठाउने लक्ष्य भएकोमा हालसम्म ५३ अर्ब रुपैयाँ मात्रै उठेको छ । सरकारले हालै ८६ अर्ब रुपैयाँ उठाउन आह्वान गरेकोमा ५३ अर्ब मात्रै उठ्न सकेको थियो । यस हिसाबले आगामी वर्षका लागि स्रोत जुटाउन कठिन देखिन्छ । ९ सय ८१ अर्बको राजस्वले ९ सय ५७ अर्बको चालु खर्च मात्रै धान्ने र बाँकी विकास खर्चको जोहो ३ खर्बको विदेशी ऋण र २ खर्बको स्वदेशी ऋणको भर पर्नुपर्ने अवस्था अत्यन्त जोखिमपूर्ण छ । यो वर्ष २ सय ५३ अर्ब विदेशी ऋण लिने भनिएकोमा १ सय ६३ अर्ब मात्र उपलब्ध हुने अर्थमन्त्रालयकै प्रक्षेपण छ । ५९ अर्बको अनुदान घटेर ३९ अर्ब मात्रै आउने भनिएको छ । यसरी विदेशी सहयोग र लगानीको स्रोत घट्नुलाई सरकारप्रतिको अविश्वासका रूपमा बुझ्न सकिन्छ ।

सरकारले कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १४ प्रतिशत वित्तीय घाटा हुने गरी चालु आर्थिक वर्षमा २ खर्ब ५३

अर्ब वैदेशिक ऋण उठाउने लक्ष्य राखे पनि आठ महिनाको अवधिमा जम्मा ९३ अर्ब ५९ करोड मात्रै वैदेशिक ऋण उठ्न सकेको छ । चालु आर्थिक वर्षमा आन्तरिक ऋण १ खर्ब ७३ अर्ब उठाउने लक्ष्य भएकोमा हालसम्म ५३ अर्ब रुपैयाँ मात्रै उठेको छ । सरकारले हालै ८६ अर्ब रुपैयाँ उठाउन आह्वान गरेकोमा ५३ अर्ब मात्रै उठ्न सकेको थियो । यस हिसाबले आगामी वर्षका लागि स्रोत जुटाउन कठिन देखिन्छ । ९ सय ८१ अर्बको राजस्वले ९ सय ५७ अर्बको चालु खर्च मात्रै धान्ने र बाँकी विकास खर्चको जोहो ३ खर्बको विदेशी ऋण र २ खर्बको स्वदेशी ऋणको भर पर्नुपर्ने अवस्था अत्यन्त जोखिमपूर्ण छ । यो वर्ष २ सय ५३ अर्ब विदेशी ऋण लिने भनिएकोमा १ सय ६३ अर्ब मात्र उपलब्ध हुने अर्थमन्त्रालयकै प्रक्षेपण छ । ५९ अर्बको अनुदान घटेर ३९ अर्ब मात्रै आउने भनिएको छ । यसरी विदेशी सहयोग र लगानीको स्रोत घट्नुलाई सरकारप्रतिको अविश्वासका रूपमा बुझ्न सकिन्छ ।

सरकारले कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको १४ प्रतिशत वित्तीय घाटा हुने गरी चालु आर्थिक वर्षमा २ खर्ब ५३

बजेट ल्याएको छ । यो चालु आर्थिक वर्षमा हुने कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको आकार ३४ खर्बको साढे १४ प्रतिशत हो । राजस्व तथा अनुदानबाट जति स्रोत अपुग हुन्छ त्यसको पूर्तिका लागि उठाइने बाह्य र आन्तरिक ऋणलाई वित्तीय घाटा भन्ने गरिन्छ । बजेट कार्यान्वयन हुने वर्षको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको पाँच प्रतिशतभन्दा बढी हुनु राम्रो मानिँदैन । सरकारले अपेक्षा गरेअनुरूप साढे आठ प्रतिशत नै आर्थिक वृद्धि भयो भने पनि वित्तीय घाटा जीडीपीको १० प्रतिशतभन्दा माथि नै हुन्छ । लगातार तीन वर्ष ६ प्रतिशतभन्दा माथिको आर्थिक वृद्धि भएपछि उत्साहित सरकारले चालु आर्थिक वर्षमा ८.५ प्रतिशत आर्थिक वृद्धि हुने अनुमान गरेको छ । आगामी आर्थिक वर्षमा ६ प्रतिशत मूल्यवृद्ध सीमित राख्ने लक्ष्य पनि बजेटले लिएको छ ।

प्रदेश र स्थानीय तहले अनुदान र राजस्व बाँडफाँडबाट चार खर्ब ४४ अर्ब ७३ करोड बजेट पाउने भएका छन् । प्रदेशलाई ९९ अर्ब ८४ करोड ४४ लाख र स्थानीय तहलाई २ खर्ब १३ अर्ब ८२ करोड बाँकी ८ पेजमा

अन्तर्क्रिया सम्पन्न

काठमाडौं । नेपालस्थित जर्मनीको राजदुतावास तथा नेपाल-जर्मन एकेडेमिक एसोसियसन (नेगास) को संयुक्त आयोजनामा 'नेपाल-जर्मन सम्बन्धको विगत र भविष्य' विषयक अन्तर्क्रिया गत शुक्रवार इन्जिनियरिड क्याम्पस पुलचोकमा सम्पन्न भयो ।

नेपाल तथा जर्मनीबीच वैद्य सम्बन्ध कायम भएको ६० औं वर्षगाँठको अवसर पारी आयोजना गरिएको उक्त कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य जर्मनीमा उच्च अध्ययन गरी नेपाल फर्केका विज्ञहरूको नेपालको दिगो आर्थिक सामाजिक विकासमा हुन सक्ने बाँकी ८ पेजमा

गतिशील र सशक्त बन्दै माले

काठमाडौं । नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (मार्क्सवादी-लेनिनवादी) को सातौं केन्द्रीय कमिटीको एघारौं पूर्ण बैठक जेठ १२ देखि १५ गतेसम्म सञ्चालन भई महत्वपूर्ण निर्णयहरू गर्दै सम्पन्न भएको छ । पार्टीका महासचिव सीपी मैनालीले बैठकको औपचारिक आरम्भ गर्दै कार्यसूची प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । महासचिव मैनालीले बैठकका सहभागी कमरेडहरूलाई 'स्वागत गर्दै मुलुकको समसामयिक राजनीतिक अवस्था, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय परिस्थितिको सटिक विश्लेषण गर्दै पार्टीको अवधारणा प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । बैठकमा महासचिवद्वारा प्रस्तुत भएको राजनीतिक प्रतिवेदन केन्द्रीय कमिटी बैठकमा एकमतले पारित भएको थियो । बैठकमा केन्द्रीय सदस्यहरूले आफूले गरेका पार्टी कामको लिखित प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुका साथै प्रदेश कमिटी इन्चार्ज तथा सचिवहरूले आफ्नो प्रतिवेदन प्रस्तुत गरेका थिए ।

नेकपा मालेका प्रवक्ता कुमार वेलवासेका

अनुसार पार्टी संगठनलाई चुस्त दुरुस्त बनाउनका लागि बैठकले केही सांगठनिक जिम्मेवारीको हेरफेर गर्नुका साथै स्थायी समिति, पोलिटब्युरो र केन्द्रीय कमिटीमा नेता कमरेडहरूलाई मनोनयन गरी पदवी जिम्मेवारी दिने निर्णय समेत गरेको छ । स्थायी समितिमा दिनानाथ धिमिरे, निलम केसी, सुरेन्द्र ढकाल, कृष्ण रानाको मनोनयन गरी नौ सदस्यीय बनाइएको छ । त्यसैगरी पोलिटब्युरोमा मानबहादुर शाही र वैकाल्यक

पोलिटब्युरो सदस्यमा माधव केसीको मनोनयन भएको छ । केन्द्रीय सदस्यहरूमा माधव विष्ट वैतडी, तीलविक्रम केसी प्युठान, फिरेनश्वर मिश्र महोत्तरी, आरके मैनाली रौटहट, राजेन्द्र सहनी वारा, पार्वती महतो कुमाल चितवन, सुलोचना बानियाँ महर्जन काठमाडौंलाई मनोनयन गरिएको छ । त्यसैगरी मधु श्रेष्ठ काठमाडौं, गुरु दाहाल ओखलढुंगा, वसन्त पाण्डे सिन्धुपाल्चोकलाई वैकाल्यक बाँकी ८ पेजमा

ऋणमा डुल्यो मुलुक

काठमाडौं । डलर महँगो हुने र वैदेशिक ऋण बढ्नु लगायत कारणले नेपालको ऋण भार चुलिँदै गएको आर्थिक सर्वेक्षणले देखाएको छ । २०७५ फागुनसम्म भुक्तानी गर्न बाँकी सार्वजनिक ऋण ९ खर्ब ७८ अर्ब ४५ करोड रुपैयाँ छ । सरकारले अब उठाउने भनिएको आन्तरिक ऋणको ८६ अर्ब रुपैयाँ जोड्दा १० खर्ब ६४ अर्ब रुपैयाँले मुलुक ऋणमा परेको देखिन्छ । त्यसलाई हालको बाँकी ८ पेजमा

शनिवारसम्म वर्षा हुने

काठमाडौं । शनिवारसम्म देशका अधिकांश ठाउँमा हावाहुरी र वर्षा हुने सम्भावना छ । जल तथा मौसम पूर्वानुमान महाशाखाका अनुसार, पूर्वी तराई, पहाड तथा मध्य र पश्चिम क्षेत्रका पहाडी भेगमा हावाहुरी र चट्याङसहित वर्षा हुने सम्भावना देखिएको छ । उनका अनुसार, पूर्वी क्षेत्रमा भारतको उत्तर प्रदेश विहारमा बनेको न्यून चापीय रेखाका कारण नेपालमा मौसम बदली भइरहेको हो ।

पौडेललाई नेविसंघको क्षतिपूर्ति

काठमाडौं । प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेपाली काँग्रेसको भातृ संस्था नेपाल विद्यार्थी संघ रुपन्देहीले बालुवाटार जग्गा प्रकरणमा मुछिएका नेकपाका महासचिव विष्णु पौडेललाई क्षतिपूर्ति दिन एक रुपैयाँ अभियान सुरु गरेको छ । जग्गा खरिद गर्दा पौडेल ठगिएकाले क्षतिपूर्ति पाउनुपर्ने सरकारका प्रवक्ता गोकुल वास्कोटाको भनाइलाई व्यंग्य गर्दै नेविसंघ रुपन्देहीले रकम संकलन बाँकी ८ पेजमा

नेपाल तथा जर्मनीबीच वैद्य सम्बन्ध कायम भएको ६० औं वर्षगाँठको अवसर पारी आयोजना गरिएको उक्त कार्यक्रमको मुख्य उद्देश्य जर्मनीमा उच्च अध्ययन गरी नेपाल फर्केका विज्ञहरूको नेपालको दिगो आर्थिक सामाजिक विकासमा हुन सक्ने बाँकी ८ पेजमा

सवा खर्बको कृषि वस्तु आयात

काठमाडौं । सरकारले कृषि तथा पशुजन्य वस्तु उत्पादन बढाएर मुलुकलाई आत्मनिर्भर बनाउने घोषणा गरिरहँदा आठ महिनाको अवधिमा सवा खर्ब रुपैयाँभन्दा बढीको कृषि उत्पादन आयात भएको छ । सरकारले कृषि क्षेत्रमा हरेक वर्ष बजेट बढाउँदै लगे पनि अपेक्षित रूपमा उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि नहुँदा दैनिक भान्छामा प्रयोग हुने खाद्यान्न, तरकारी, तेलदेखि मासुसम्मको आयात बढेको हो ।

चालु आर्थिक वर्ष ०७५/७६ को फागुनसम्म एक खर्ब ३८ अर्ब ६ करोड रुपैयाँको कृषि उत्पादन आयात भएको अर्थ मन्त्रालयले सोमवार सार्वजनिक गरेको आर्थिक सर्वेक्षण ०७५/७६ मा उल्लेख छ । कुल वस्तु आयातमा १४.६ प्रतिशत कृषि उत्पादन हिस्सा छ । कृषि वस्तुको आयात बढेको बेला निर्यात भने घटेको छ । गत वर्षको तुलनामा खाद्य तथा पशुजन्य वस्तुको निर्यात ९.९ प्रतिशतले घटेर १२ अर्ब ६७ करोड रुपैयाँमा सीमित भइएको छ । कृषि तथा पशुजन्य वस्तु निर्यातको तुलनामा आयात करिब १० गुना बढी देखिन्छ ।

कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान ०.६१ प्रतिशत विन्दुले घटेको छ । गत आवको फागुनसम्म कृषि क्षेत्र (कृषि, वन तथा मत्स्यपालन)को योगदान २७.५९ रहेकोमा चालु आवको सोही अवधिमा २६.९८ प्रतिशत रहने अर्थ मन्त्रालयको अनुमान छ । कृषिको योगदान घटेर उद्योग क्षेत्रको योगदान बढ्नु अर्थतन्त्रका लागि सुखद भए पनि अपेक्षित रूपमा कृषि क्षेत्रको योगदान घट्न सकेको छैन । कृषिमा आधुनिकीकरण गर्दै कृषिजन्य वस्तुको प्रयोग गरेर उद्योगधन्दा स्थापना गरेर उद्योगको योगदान वृद्धि हुनुलाई सकारात्मक मानिन्छ । बाँकी ८ पेजमा

समय-सन्दर्भ

- विष्णु विवश

काठमाडौं । गत मे १९ मा सिक्किममा भएको विधानसभा निर्वाचनमा सतरारुढ सिक्किम प्रजातान्त्रिक पार्टीले पराजय व्यहोरेसँगै २५ वर्ष लामो पवन चाम्लिङ राजको अन्त्य भएको छ । विधानसभा निर्वाचनमा सिक्किम क्रान्तिकारी मोर्चा (एसकेएम) ले १७ सिटसहित बहुमत ल्याएपछि सो पार्टीका अध्यक्ष पीएस गोले सिक्किमका छैटौं मुख्यमन्त्री निर्वाचित भएका छन् र उनलाई सिक्किमका राज्यपाल गंगाप्रसादले शपथ गराएका छन् । चाम्लिङ नेतृत्वको सिक्किम प्रजातान्त्रिक पार्टी १५ सिटमै खुम्चिएको छ । ३२ सिटका लागि भएको विधानसभा निर्वाचनमा सिक्किम क्रान्तिकारी मोर्चाले दुई सिटले सिक्किम प्रजातान्त्रिक पार्टीलाई पछि पारेको हो । गोले सन् १९९३ मा सिक्किमको

चाम्लिङको पोस्टमा गोलेको गोल

राजनीतिमा प्रवेश गरेका हुन् । त्यसअघि उनी याङसुम विद्यालयका शिक्षक थिए । पवन चाम्लिङ नेतृत्वको सिक्किम प्रजातान्त्रिक पार्टी सन् १९९३ मा गठन भएको थियो । गोले सो पार्टीका संस्थापक सदस्य समेत हुन् । त्यसबेला सिक्किममा नरबहादुर भण्डारीको राज थियो । भण्डारी नेतृत्वको सिक्किम संग्राम परिषदबाट सिटले सिक्किम प्रजातान्त्रिक पार्टीलाई पछि पारेको हो । गोले सन् १९९३ मा सिक्किमको

चाम्लिङलाई नरबहादुर भण्डारीले नै राजनीतिमा तानेका थिए । भण्डारीले चाम्लिङलाई शिक्षामन्त्री बनाएका थिए । सिक्किमलाई भारतीय संघमा गाभ्न भण्डारीले नमानेपछि भारतीय खुफिया एजेन्सी 'रअ' उनीसँग रुष्ट भयो । भण्डारीको विकल्पको रूपमा 'रअ' ले पवन चाम्लिङलाई खडा गर्‍यो । 'रअ' कै दानापानीमा चाम्लिङले नयाँ पार्टी सिक्किम प्रजातान्त्रिक पार्टी गठन गरे र भण्डारीलाई चुनौती दिए ।

सन् १९९४ मा भएको विधानसभा निर्वाचनमा चाम्लिङ नेतृत्वको सिक्किम प्रजातान्त्रिक पार्टीले बहुमत हासिल गर्‍यो र चाम्लिङ मुख्यमन्त्री बने । उनले १५ वर्ष भण्डारी राजको अन्त्य गराएका थिए । जब गोले सिक्किम प्रजातान्त्रिक पार्टीमा आवद्ध भए तत्कालीन मुख्यमन्त्री भण्डारीले उनलाई शिक्षण पेसाबाटै बर्खास्त गरेका थिए । पवन चाम्लिङ पहिलो पटक

मुख्यमन्त्री भएसँगै गोलेले पनि मन्त्री हुने सौभाग्य पाए । उनी पशुपालन, धर्म र उद्योगमन्त्री बनाइए । गोलेले दुईपटक उक्त मन्त्रालयको जिम्मेवारी सम्हाले । गाई वितरणमा धाँधली गरेको आरोप गोलेमाथि लागेपछि मुख्यमन्त्री चाम्लिङसँग उनको खटपट सुरु भयो । सन् १९९३ मा गोलेले सिक्किम क्रान्तिकारी मोर्चा गठन गरे र चाम्लिङलाई चुनौती दिन सुरु गरे । गाई वितरणमा धाँधलीको मुद्दा आइलाग्यो गोलेलाई । मुद्दा चाम्लिङले हालेका थिए । गोले कसुरदार ठहरिए र एक वर्ष जेल सजाय पाए । जेलबाट छुट्नेबित्तिकै उनी चाम्लिङ राज ढाल्न कसिए । दुईपटकको प्रयासमा गोलेले वैधानिक रूपले नै चाम्लिङको कुर्सी खोस्न सफलता प्राप्त गरे ।

सिक्किम इतिहासमा एक स्वतन्त्र र सार्वभौम मुलुक थियो । तत्कालीन भारतीय प्रधानमन्त्री बाँकी ८ पेजमा

सुरेन्द्र ढकाल प्रतिष्ठानको लागि सम्पादक/प्रकाशक सुरेन्द्रप्रसाद ढकाल

कार्यकारी सम्पादक	प्रबन्ध सम्पादक
तेजोन्द्र प्रसाई	कृष्णराज दुलाल
प्रबन्ध निर्देशक	अतिथि सम्पादक
किरण थापा	विष्णु भट्टराई
सहसम्पादक	बजार व्यवस्थापन
घनश्याम ओली	रामशरण रिमाल

सम्पादन सहयोगी : ओतिवद विक

आजीवन सल्लाहकार

योगाचार्य वासुदेव ढकाल, डा.द्वारिकानाथ दुंगेल

मूद्रक : अन्नपूर्ण अफसेट प्रिन्टर्स, असन, काठमाडौं

कार्यालय : नयाँ बानेश्वर, फोन ४१०४०४८ पोस्टबक्स ४२६५, फ्याक्स ४१०४४८७, ईमेल : greaternepal2012@gmail.com, www.greaternepal.com.np

Visit : www.youtube.com/SurendraDhakalSocialActivist

दुईतिहाईलाई जताततै भापटै भापटै

सुरेन्द्र ढकाल

सत्तारूढ दल नै विखण्डन हुने हो कि भन्ने नयाँ सम्भावना देखिन थालेको छ ।

यस्तै सोचनीय अवस्थामा त्यस्तै अर्को मिडिया काउन्सिल विधेयकको कारण सरकारले सिमै पत्रकारिता क्षेत्रबाट गतिलो भापटै भापटै गरेको छ । प्रजातन्त्रमा मानव अधिकारको ठूलो महत्व हुन्छ । संविधानले ग्यारेन्टी गरेको मानव अधिकारको प्रत्याभूतिलाई चुनौति दिँदै सरकारले ल्याएको मानव अधिकार विधेयक पनि विवादरहित हुन नसक्दा राज्यकै संवैधानिक मानव अधिकार आयोगको कोषभाजनमा सरकार पर्नुले सम्पूर्ण मानवअधिकार कर्मीको भापटै पनि ओली सरकारको थाप्नोमा बज्रन पुगेको छ । कहाँबाट छैन सरकारले भापटै नपाएको क्षेत्र ? महालेखा परीक्षकले सरकारले गरेको खरबौंको बेरजु र अक्षम्य ३५ अरबको भ्रष्टाचारलाई उदांग बनाइदिनुले डवल नेकपाको सरकार सदाचारी नेपाली जनताको आँखाबाट पनि राम्रै गिर्न पुगी राम्रै भापटै पाएको हो ।

समृद्धि भन्नेको युवायुवतीहरूलाई विदेश निर्यात गरेर हुँदैन । वस्तु निर्यात गरेर मात्रै हुन्छ भन्ने विज्ञहरूले निरन्तर रुपमा वद्वै गएको व्यापारघाटालाई सरकारको असक्षमताको कडीको रुपमा लिएका छन् जुन सोझैआना जायज हो ।

सरकारको यो असक्षमतालाई राष्ट्रिय पुँजीपति वर्गले नराम्ररी भापटै दिइने रहेका छन् तर सरकार बहिरो भई सुनेको नसुन्ने गरिरहेको छ ।

आपतकाल, युद्धको स्थिति, प्राकृतिक विपत्तिमा देशको सेना परिचालन गर्ने जिम्मा संविधानअनुरूप राष्ट्रिय सुरक्षा परिषदले पाएको छ । त्यो परिषदको नियमित बैठक नै नराखी मन्त्रिमण्डलले गरेको निर्णयको भरमा देशको सेना परिचालन गर्ने अधिकार आफैमा निहित हुने गरी ओली सरकारले संसदमा ल्याएको राष्ट्रिय सुरक्षा परिषद संसोधन विधेयकको कारण सरकार र सेनाबीच नराम्ररी दूरी बढ्दै गइरहेको परिप्रेष्यमा अब सरकारको थाप्नोमा कतै सैनिकको बूटको भापटै त बज्रन होइन भनेर मानिसहरू लख काटन थालिसकेका छन् ।

देशको कृषि उपज विक्री नभई सडकमा फाल्नुपर्ने, दूध सडकमा पोख्नुपर्ने, स्याउ, गोलभेंडा र फलफूल कुहाउनुपर्ने स्थिति आउनु तर भारतबाट आयात भएका त्यस्ता पदार्थहरूले उचित बजार र मूल्य पाउनुले देशको सम्पूर्ण कृषकहरू आक्रोसित छन् । यिनीहरूको पनि भापटै सरकारको खप्परमा बधिने भएपछि के यो सरकार टिक्ला ?

तलव राम्ररी बढ्ने भयो भनेर मख्ख परिप्रेष्यमा सरकारी कर्मचारीहरू तलव

होइन भत्ता चाहि बढ्ने भयो रे भनेको कुरा सुनेको बताउँछन् । तलव बढ्दा स्वतः संचयकोषमा सरकारबाट थपिने रकम पनि बढ्ने कारण सरकार तलव बढाउन असमर्थ भई भत्तामात्रै बढाउने अवस्थामा पुगेको अनुमान गरिएको छ । यसैको कारण अब सरकारी कर्मचारीहरूको पनि भापटै पाउने स्थितिमा सरकार आयो भने अचम्म नमान्दा हुन्छ । कर्तितरको भापटै सहनु यस सरकारले ?

आफूलाई सर्वहारा वर्गको प्रतिनिधि ठान्ने तर सरकारमा पुगेपछि व्यवहारमा संभ्रान्त बन्न पुगेका एमाले-माओवादीहरूलाई गद्धार ठान्दै अर्को तप्काले केही दिन अघिदेखि बमको भापटै दिन थालेको छ । हिजो आफूले गर्दा ठिक हुने अहिले अरुले गर्दा बाँटि बन्ने नेता कायकर्ताहरूलाई प्रहरीले इन्काउन्टर भन्दा मार्न थालेपछि बम विष्फोटनका श्रृंखला शुरु भएको पर्यवेक्षक बताउँछन् । यस परिप्रेष्यमा सरकारले पाएको भापटैहरूलाई गन्ती गर्ने हो भने ज्ञानेन्द्रको सरकारले पाएको भन्दा दश गुणा बढी भापटै यो सरकारले पाइसकेको छ । कतै दुईतिहाईको यो सरकार भापटै भापटैबाट विस्थापन हुने त होइन ? भयो भने अचम्म नमान्दा हुन्छ । दुईतिहाईलाई जताबाट पनि भापटै भापटै छ ।

सम्पादकीय

आम जनतामा

छाउन नसकेको गणतन्त्र

मुलुक लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको यात्रामा अघि बढेर एघार वर्षको समयावधि पार गरेको छ । २०६२/६३ मा भएको दोस्रो ऐतिहासिक जनआन्दोलनले राजतन्त्रको जरो उखेल्ने काम गरेको थियो भने २०६५ जेठ १५ गते बसेको संविधानसभाको पहिलो बैठकले भन्डै अठ्ठाइस सय वर्ष पुरानो राजतन्त्र सदाका लागि बिदा गऱ्यो । संविधानसभाका ज्येष्ठ सदस्य कुलबहादुर गुरुङले राजतन्त्रको अन्त्य र मुलुक संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रमा प्रवेश गरेको उद्घोष गर्दा संविधानसभा हल तालीले गडगडाहट भएको थियो भने गणतन्त्रको व्यग्र प्रतिक्रिया रहेका जनताले खुसी मनाएका थिए । गणतन्त्रसँगै मुलुकमा अस्थिरता निम्त्याउने जड राजतन्त्र सदाका लागि अन्त्य भएको र मुलुकले राताराता आर्थिक प्रगति गर्छ भन्ने विश्वास आम नागरिकमा पलाएको थियो । तर गणतन्त्र स्थापनाको भावना र जनताको आशा विपरीत शासकहरू हिँडनाले एउटा राजाको ठाउँमा थुप्रै राजाहरू खडा भएको अनुभूति जनता गरिरहेका छन् ।

गणतन्त्रपछिको एघार वर्षको समयावधिमा मुलुकमा थुप्रै भ्रष्टाचार र विसंगतिका घटना श्रृंखलाबद्ध रूपमा घटिरहेका छन् । अहिले त्यसले कहालिलागदो रूप लिएको छ । प्रधानमन्त्री निवास छेउकै ललितानिवासको जग्गा सत्तासीन पार्टीकै महासचिव समेतले भागबन्डा गरेर हात लगाएका घटनादेखि लिएर महानगरले टुँडिखेल खुलामञ्च बिक्री गरेका घटना समेत एकपछि अर्को गर्दै बाहिरिएका छन् । निर्मला हत्याकाण्ड राजदरबारका भाइभारदारले गरेको नमिता-सुनिता काण्ड जस्तै हत्याकाण्ड पत्ता नलग्ने अवस्थामा पुगेको छ । एक मात्र अन्तर्राष्ट्रिय एयरपोर्टमा प्रमुख रूँगालोका रूपमा रहेका प्रहरीका इन्चार्ज तस्करका भरिया बनेर अर्बौंको सुन गाडीमा ओसारुन्, अदालतका न्यायाधीशहरू सुनकाण्डका दोषीलाई गहुँत छर्केर चोख्याउँछन् । वाइडबडी काण्डमा एकैपल्ट ६ अर्ब भ्रष्टाचार गरिन्छ र सत्तापक्ष प्रतिपक्ष दुवै चुप रहन्छन् । एनसेल काण्डमा अर्बौं कमिसन खाएर कर नतिराई उन्मुक्ति दिइन्छ । पशुपतिनाथ लगायत गुठीका जग्गा र राजा वीरेन्द्रको सम्पत्तिमा भ्रष्ट गिरोहको राईदाँडै चल्छ । सरकारी भेडा फर्मको सयौं रोपनी जग्गा मालपोत हाकिमले आफ्नो परिवारका नाममा दर्ता गराउँछन् । माथिदेखि तलसम्म कमिसनको जालो फैलिएको छ । खाली हात उपत्यका भित्रिएका नेताहरू करोडौंका मालिक बनेका छन् । गणतन्त्रका राष्ट्रपतिको शान राजाको भन्दा कम छैन । नेताहरू राज्यको करोडौं सम्पत्ति लिएर विदेशमा उपचार गराउँछन् । गणतन्त्र घूसखोर, कर्मचारी र नेताहरूको लागि फलिफाप सिद्ध भएर आएको छ । आम जनतामा घोर निराशा र असन्तोष छाएको छ ।

माओवादीसँग दिल्लीमा गरिएको १२ बुँदे सहमतिले भारतीय हस्तक्षेप अफ तेज गतिमा बढेर गयो भने भारतलाई खुसी पार्न नागरिकता खुकुलो पारियो । नेताहरूले भारत रिफाउन गरेको राष्ट्रघातको परिणामस्वरूप नेपालमा नेपाली नै अल्पमतमा पर्ने अवस्था सिर्जना भएको छ । सिक्किमीकरण र फिजीकरणको खतरा बढेर गएको छ । कतिपयले गणतन्त्रको विकल्प राजतन्त्र पनि भन्ने गरेका छन् । त्यो कदापि सम्भव छैन । राजतन्त्रले दुई सय अड्तीस वर्ष शासन गरेकै हो । दरबार र आफ्ना आसेपासेले मस्ती गर्ने र आम जनतालाई शासन लद्नेबाहेक अरु केही उपलब्धि भएन । त्यसैले गणतन्त्रको विकल्प, गणतन्त्र नै हो तर अहिलेको जस्तो मुट्ठीभर व्यक्तिले मस्ती गर्ने र आम जनता तमासा हेर्ने अनि मरिमरि महँगो करको बोभ बोक्ने पक्षमा जनता छैनन् । नेताहरू अब सुध्रिनुपर्छ । भ्रष्टाचार र बेथितिको विरोध गर्ने प्रेसको घाँटी अँट्याउने होइन, आफू सुध्रिएर देश सुधार्ने काममा लाग्न आवश्यक छ । जनतामा शान्ति र गरिखाने वातावरणको प्रत्याभूति हुन जरुरी छ ।

नेपाल-भारत सीमा नियमन गर्नुपर्छ (२)

जगदीश लामिछाने रौतहट, पौराई

नेपाल भारतको १९५० को सन्धि हुँदा त्यो सन्धि गोप्य राख्ने मौखिक कुरा भएको बुझिन्छ । नेपालले पनि आफ्नै हितमा १८९४-९६ को लडाइँकर्ता वेलायतसँग त्यसको ४ महिनापछि सन्धि गरेपछि नेपाल तथा भारतका नदीहरूमा धेरै पानी वगिसकेको छ । पहिले शक्ति सम्पन्न श्री ३ मोहनशामशेर २००७ साल फागुनमा नेपालका श्री ५ त्रिभुवनका प्रधानमन्त्री मात्र भए । त्यसबखतका गृहमन्त्री विश्वेश्वरप्रसाद कोइरालासँगको सम्बन्धसमेत खण्ड नसकी राजीनामा दिएर प्रधानमन्त्री मातृकाप्रसाद हुँदा कोशी योजना भारतले हात पार्यो । भारतीय सेना नेपाल भित्र्याई क्रमशः नेपालको उत्तरी क्षेत्र

सबैतिर तैनाथ गरायो । चीनतर्फबाट भागेर आउने खम्पा शरणार्थीलाई ३६ देश मिलेर दानापानी खुवाएको मुस्ताडमा २०१८ पछि यसै हरफकर्ताले आँखाले नै देखेको हो ।

यस्ता कुराको उपचारार्थ चीनले पनि तिब्बततर्फ आफ्नो प्रभाव जमाउँदै गयो । नेपालकै ती हिमालयमा सघन उपस्थिति रहेका चिनियाँ फौज पस्न नदिनु र खम्पाहरूलाई नेपाल विरोधी हुन नदिनु राजा महेन्द्रकै योग्यता मान्नुपर्छ । यता भारतबाट भने खुला सीमाको फाइदा उठाउँदै त्यही १९५० को सन्धिको बहानामा जनसंख्या थपिँदै गएको अवस्थामा प्रत्येक नेपाली प्रधानमन्त्रीले १९५० को सन्धिको उपचार गर्नु भन्नु स्वाभाविकै हो । श्री ५ महेन्द्र त आफू युवराज हुँदाकै अवस्थामा यही कुरामा दत्तचित्त भई राजा हुँदा पनि सफल हुन सकेका थिएनन् । भारतको हस्तक्षेप चाँहिँ घटाउन निकै सफल हुँदै गएका थिए । तैपनि आफ्नै प्रधानमन्त्रीको सिफारिसमा गण्डक उद्घाटन गर्न उनै नगर्दै भएन । यस्तै विडम्बना नै विडम्बना पारी श्री ५ महेन्द्रले चितवनमा २०२८ मा

प्राण विसाए ।

तैपनि- (१) २०२७ मा चीनको सीमाबाट कालापानीबाहेक भारतीय सेना सबै हटाए । (२) २०१८ मा चीन रुसकै सहयोगमा महेन्द्र राजमार्ग शिलान्यास गरी बनाउँदै गए । त्यो राजमार्ग चीनको भागको ढल्केवर काँकडाभित्र भारतले आफ्नै बनाउँछु भनेबाट बनाउन दिए । चीनलाई काठमाडौँ-पोखरातर्फ सारे ।

(३) चीनको सीमाका हिमालयका चुचुरा चुचुरामा सिमाना पिलर गाड्न लगाए । नेपालकै राजनीतिक दल र व्यक्तिहरूलाई विदेशी हस्तक्षेपमा धेरै चोटि प्रयोग भएर निकै दर्दनाक घटनाहरू भएका छन् । यसै कारण हिमालयका पल्लापट्टि तथा अमेरिका र ब्रिटेनतिर नेपालले हेर्नु स्वाभाविकै हो । यस्ता अवस्थाको चरम स्थिति वि.सं.२०२८ ताका इन्दिरा गान्धीको छिमेकीहरूलाई पीडा र आफ्नै देशका तराई आदिमा विदेशी हस्तक्षेप अर्कै पनि रोक्नु नेपालकै हितमा छ भनी बुझी राख्नुपर्छ । छिमेकी भारतकै समेत हितमा सबैले हेर्दा प्यारोसँग रहेका छिमेकी भुटानमा अप्रत्यक्ष ढोक्लाम

घटनाबाट भुटानको शिर केही टाडो भएको देखिएकै छ । पाकिस्तानतर्फको त कुरा गर्नु परेन, भुटान बाटो हुँदैन ।

यस्ता अवस्थामा नेपाल भारत दुवै देशको वरदानकै लागि भारतकै पूर्व प्रधानमन्त्री मनमोहन सिंघको प्रस्तावमा नेपालको आधा प्रतिनिधि भारतका आधा प्रतिनिधि जम्मा ८ जना भएर प्रवृद्ध समूह ४ ४ जना भई बराबर खर्चमा २ वर्ष खटाउने पुरानो प्रस्तावले वर्तमान केपी ओलीकै प्रधानमन्त्रित्वमा सुरु र अन्तिम २०७५ असारमा हुनु राम्रै थियो । त्यो ८ नै जनाले नेपाल भारत सीमा नियमन गर्न फोटोसहितको परिचयपत्र दुवै देशका नागरिकले लिई ओहोरदोहोर गर्ने गरी गरेको निर्णय रोकी राख्नु दुवै देशको हितमा छैन भनी यही व्यक्तिले यही पत्रिकाको आफ्नै स्तम्भ लेखमा २०७५ कार्तिक १६ गते शुक्रवारको छापिएको अनुरोधलाई यो दोस्रो पटक आफ्ना भारतभरका जनताद्वारा पुनः विजयमा पुर्नुभएका भारतीय प्रधानमन्त्री श्री नरेन्द्र मोदीसँग काम गर्न पुनः विश्वास गर्नु दुवै देशको हितमै छ, नेपाल भारत सीमा नियमन गर्नुपर्छ ।

स्टालिन र माओको जीवनमा दृष्टि नपुगेका केही दूरगामी सवालहरू

- मनसुन

जोसेफ स्टालिन-४१

हुनेछ । जसै राष्ट्रभित्रका वर्गहरूबीचको शत्रुता खतम हुन्छ, राष्ट्र राष्ट्रबीचको शत्रुता पनि खतम हुनेछ । (उही पेज ६६)

भौतिकवादी दर्शनका विशिष्ट विशेषताबारे एङ्गोल्स भन्छन्- कुनै बाहिरि थपघट नगरी भौतिकवादी तर्क रूपमा प्रकृतिलाई अध्ययन गर्ने दृष्टिकोण नै भौतिकवाद हो ।

(खुबहारिष्ठ मत खण्डन, पेज -) एथेन्सका जनतामा पितृसत्ताको उदयताको अवस्थाबारे एङ्गोल्सको भनाइ छ- "बाबुबाट आफ्ना छोराछोरीको बिक्री नै पितृसत्ता र एकनिष्ठ विवाहको पहिलो फल थियो । अनि त्यो रक्तपिपासु यति गर्दा पनि अर्कै असन्तुष्ट रहेको खण्डमा उ आफ्नै आसामीलाई दासको रूपमा बेच्न सक्थ्यो । यस्तो थियो एथेन्सका जनताको सम्यताको स्वच्छ प्रभाव !

(परिवार, निजी सम्पत्ति र राज्यसत्ताको उत्पत्ति, पेज १३३) "इतिहासको निर्माणमा दुई कुराहरूले गम्भीर प्रभाव पारेका हुन्छन्, गुरुको भनाइ छ- "भौतिकवादी धारणाअनुसार तात्कालिक जीवनको उत्पादन र पुनरुत्पादन नै इतिहासमा अन्ततोगत्वा निर्णायक तत्वका रूपमा रहन्छ । तर यस्तो उत्पादन आफैमा दुई प्रकारको हुन्छ । एकातर्फबाट जीवननयापनका लागि आवश्यक खाद्यसामग्री, लुगाफाटा तथा आवासजस्ता साधनहरू र तिनको उत्पादनका लागि आवश्यक औजार हुन्छन् भने अर्कोतर्फ स्वयं मानवको उत्पादन, वंशवृद्धि हुन्छ । सामाजिक व्यवस्थाअन्तर्गत कुनै निश्चित ऐतिहासिक युग र कुनै निश्चित राष्ट्रका मानिसहरू बाँचेका हुन्छन्, त्यो व्यवस्था उत्पादनद्वारा अर्थात् एकातिरबाट श्रमको विकास र अर्कोतिर परिवारको विकासको अवस्थाद्वारा निर्धारित हुन्छ । (उही, पेज १) एङ्गोल्समानको ऐतिहासिक कृति

परिवार, राज्यसत्ता र निजी सम्पत्तिको उत्पत्ति को महत्त्वबारे लेनिन भन्छन्- "मलाई आशा छ, राज्यसम्बन्धी प्रश्नको सिलसिलामा तपाईं एङ्गोल्सको कृति परिवार, निजी सम्पत्ति र राज्यसत्ताको उत्पत्ति सँग परिचित बन्नुहुनेछ । आधुनिक समाजवादी समाजको आधारभूत कृतिहरूमा यो प्रमुख हो, जहाँ प्रत्येक वाक्यहरू यस्तो विश्वासका साथ ग्रहण गर्न सकिन्छ कि प्रत्येक वाक्य ऐतिहासिक तथा राजनीतिक सामग्रीहरूको आधारमा लेखिएको छ ।

(राज्यको बारेमा) कम्युनिस्ट पार्टीको उच्च विशेषताबारे लेनिनको भनाइ छ- "आफ्नो भूललाई स्पष्ट शब्दमा स्वीकार्नु, त्यसको कारण खोज्नु, त्यो भुल उत्पन्न गर्ने अवस्थाको विश्लेषण गर्नु र त्यसलाई सुधारको उपायमा गम्भीर विचार र वादविवाद गर्नु कुनै तत्पर तथा इमानदार पार्टीको लक्ष्य हो ।

"मानव समाज परिवर्तनशील छ र त्यो परिवर्तन समाजका सबभन्दा तल्ला वर्गले गर्न सक्छन्" स्टालिन भन्छन्- कुनै एक समयमा सामन्ती व्यवस्थाको ठाउँ पुँजीवादी व्यवस्थाले लिएर पुँजीवादी व्यवस्थाको ठाउँ समाजवादी समाजले लिन सक्छ । ...तत्पश्चि हामीले आफ्नो कामको आधार वर्तमानमा समाजको शक्तिको रूपमा रहेको तर विकास हुन छोडेको वर्गलाई नबनाई हाल प्रमुख शक्तिको रूपमा नरहे तापनि विकसित हुँदै आएको र भविष्य भएको वर्गलाई बनाउनुपर्छ । त्यसैले नीतिमा भुल नगर्नका लागि जोसुकैले अगाडि हेर्नुपर्छ, पछाडि होइन ।

यसबाहेक यदि सङ्ख्यात्मक परिवर्तनहरू सुस्त र गुणात्मक परिवर्तन तीव्र वा द्रुत हुनु नै विकासको नियम हो भने स्पष्ट छ, दबिएका वर्गहरूद्वारा गरिएका क्रान्तिहरू

स्वामाविक र नभई नछाड्ने घटना हुन् ।" (इन्डालक र ऐतिहासिक भौतिकवाद, पेज १०-११)

"क्रान्ति चाहने मानिस पहिला क्रान्तिबारे स्पष्ट हुनुपर्छ अर्थात् परिवर्तनका निम्ति शारीरिकभन्दा मानसिक बल पहिलो र महत्त्वपूर्ण हुन्छ, क्रान्तिकारी महान् साहित्यकार म्याक्सिम गोर्की भन्छन्- "हातलाई सशस्त्र बनाउनुअघि दिमागलाई सशस्त्र बनाउ ।

"हामीले हरेक घटनाबाट सिक्नुपर्छ । अफ रगत बगेका घटनाहरूबाट त फनु गम्भीर पाठहरू सिक्नुपर्छ, महान् चिनियाँ क्रान्तिकारी साहित्यकार लु स्युन भन्छन्, "मेरका मानिसहरूबाट बाँचेकाहरूले सिकेनन् भने उनीहरू सौँच्चि नै मेरका हुन् ।"

(लु स्युनका केही निबन्धहरू) कम्युनिस्टहरूले आजीवन सिकिरहनु र सिकाइरहनुपर्छ, अध्यक्ष माओ भन्छन्- "सन्तोष अध्ययनको शत्रु हो । सन्तोषबाट नजोगिए हामी कुनै कुरा पनि सौँच्चि नै सिक्न सक्दैनौं । आफूप्रति हाम्रो दृष्टिकोण सिकन असन्तोषी र अरुप्रति सिकाउन नथाक्ने हुनुपर्छ ।"

(राष्ट्रिय युद्धमा विनियोजित कम्युनिस्ट पार्टीको भूमिका) क्रान्तिकारी आन्दोलन सफलताको शिखरमा पुऱ्याउनेबारे माओको भनाइ छ- "क्रान्तिकारी सिद्धान्त, इतिहास र व्यावहारिक आन्दोलनको गहिरो ज्ञान नहोउजेल कुनै राजनीतिक शक्तिले महान् क्रान्तिकारी आन्दोलनलाई विजयतर्फ लैजानु सम्भव छैन ।" (उही)

जनताको सेवाबारे माओ भन्छन्, "कसैले जनताको हित हुन्छ भने त्यही सही, हामी उसैले भनेअनुसार गाउँ ।" (जनताको सेवा गर) (समाप्ति) ०७४, वसन्त, तनहुँ, बन्दिपुर

मैले देखेको अन्ठानब्वेऔं विश्व सम्पदा: काइजर्सलाउटेर्नको मेरियन चर्च

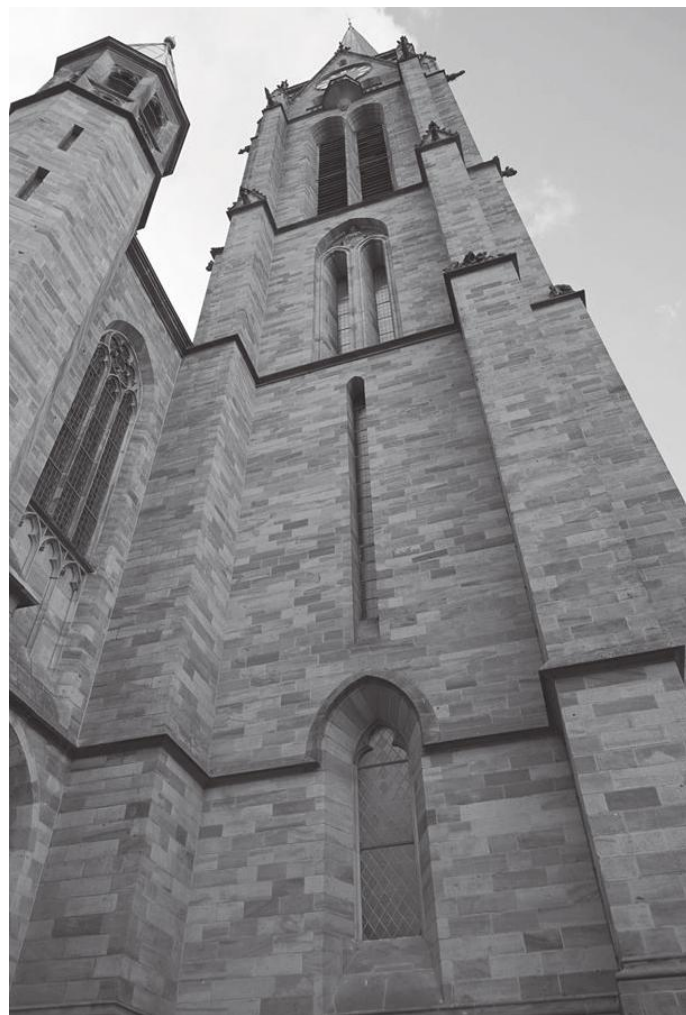
सुरेन्द्र ढकाल

चर्च बाहिरबाट हेर्दा यस्तो देखिन्छ

चर्चभित्रको प्रार्थना कक्ष र संगीत यन्त्र (अर्गान)

चर्चको चुलिएको टावर

चर्चको दलिनमा भुन्डिएको क्रस

प्रवेशद्वारमा बनाइएको भर्जिनको सिंगारिएको मूर्ति

टर्रेट र त्यस मुन्त्रिको घन्टा

कर्न मार्कर्टमै रहेको एक रेष्टुराँमा खाना खाएपश्चात् हामी त्यहाँको मेरियन चर्च अवलोकन गर्नतर्फ लाग्यौं ।

मेरियन चर्च
यो एउटा रोमन क्याथोलिक चर्च रहेछ । काइजर्सलाउटेर्न सहरको सबैभन्दा अग्लो भवनको रूपमा यो

चर्च ठडिएको रहेछ । टावरसहित यो चर्चको उचाई ९३ मिटर छ भन्दा रहेछन् । सन १८८० तिर नै यो सहरमा १० हजार क्याथोलिक

मेरियन चर्चको त्यतिबेलाको मैले किनेको पोस्टकार्ड

धर्मावलम्बी रहेको बताइँदो रहेछ । स्थानीय कालिगढबाटै भएको र चर्च यो चर्च सन १८८७ र १८९२ बीच अवधिमा गोथिक शैलीमा निर्माण भएको रहेछ । त्यतिखेर नै यसको लागत ४ लाख ३० हजार जर्मन मार्क परेको बताइँदो रहेछ । चर्चको सबैजसो निर्माण कार्य

उद्घाटन गरेका रहेछन् । यो चर्चको टावर त्यसबेला जर्मनीको फाल्ज समतल भूमिको सबैभन्दा अग्लोमा पर्दो रहेछ । सेन्ट मेरी स्ववायरमा ठडिएको यो चर्चको मुख्य ढोकाको मास्तिरपट्टि मुर्तिकार जे स्टोल्जले बनाएको भर्जिनको मूर्तिले सिंगारिएको रहेछ । चर्चको भित्री भागको लम्बाइ भण्डै ४१ मिटरको रहेछ ।

प्रार्थना कक्ष (हल) को अन्त्यसम्म पुग्ने तीनवटा हिँड्ने बाटो (आइसल्स) र १२ मिटर उचाइ भएको हललाई गोलाकार स्तम्भले (पिलर) ले थगेको रहेछ । भजनकक्ष (क्वायर) पश्चिमतर्फ फर्केको रहेछ यसै कक्षको घुमाउरो दलिन (आर्क) मा स्थानीय समुदायले उपहारस्वरूप दिएको ट्रिम्फाल क्रस भुण्डाइएको रहेछ ।

यहाँबाट चर्चको माथिल्लो तला र टावरको टुप्पा (टर्रेट) मा जाने घुमाउरो भन्ज्याङ बनाइएको र यही भन्ज्याङ चढी टर्रेटमुनि रहेको मानव संचालित घण्टा बजाइँदो रहेछ । चर्चको मुख्य पवित्रस्थल (स्याग्चुरी) मुनी चर्च बाहिरबाट मात्रै प्रवेश गर्न मिल्ने गरी चौडा स्थल छाडिएको रहेछ । अनि त्यसको देब्रेपट्टिबाट चर्चको गजुर चुलिएको रहेछ । चर्चको मुख्य प्रार्थना कक्षको मंच (आल्टर) दुई छेवमा बनाइएको रहेछ । पहिलो आल्टरको निर्माण सन १८९५ र दोस्रोको सन १९०६ मा गरिएको रहेछ ।

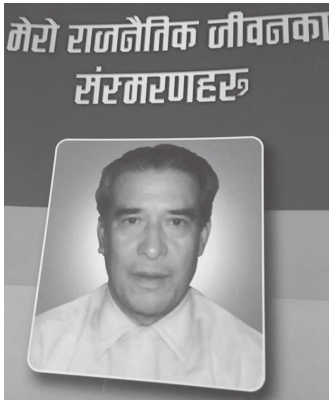
चर्चभित्र नवगोथिक कालका सामग्रीहरू आंशिक रूपमा संग्रह गरिएको रहेछ जुन त्यहाँका स्थानीय समुदायले किनेर चर्चलाई संरक्षण गरिदिनु भनी उपहारस्वरूप दिएका रहेछन् । यस चर्चभित्र अर्को अवलोकन गर्न लायकको वस्तु भनेको म्याथिउ सिस्टका प्यानेल पेन्टिङहरू रहेछन् । यिनै कलाकारले बनाएको मेरीको मूर्ति देब्रेपट्टिको ठूलो खोपामा राखेको रहेछ ।

चर्चभित्रको संगीत यन्त्र (अर्गान) क्लाइस सन १९०५ मा नै जडान गरिएको रहेछ । प्रथम विश्वयुद्धताका सन १९१८ को मार्च १७ मा खसालिएको बम आक्रमणबाट चर्चको दक्षिण भागका भूयालहरू ध्वस्त भएको बताइँदो रहेछ जुन पछि जिर्णोद्धार गरी दुरुस्त बनाइएको रहेछ ।

त्यसै गरी द्वितीय विश्वयुद्धताका सन १९४४ को सेप्टेम्बरमा भएको बम आक्रमणको कारण चर्चका कलात्मक सिसाका भूयालहरू क्षतिग्रस्त भएको तर चर्च भने बचेको बताइँदो रहेछ । चर्चभित्र प्रवेश गरी सबै चिजहरू अवलोकन गर्दा डेढ घण्टा बितेको पत्तै भएन । तत्पश्चात् हामी बुण्डेस लिग फुटबल म्याच हेर्न त्यहाँको रंगशालातर्फ लाग्यौं ।

१५. नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीको प्रथम राष्ट्रिय सम्मेलन-२

१५. नेपाल कम्युनिस्ट...
२००६ सालमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी स्थापना हुँदा जारी गरिएको पार्टी घोषणापत्रमा नेपाली समाजको चित्र चित्रण जो गरिएको थियो, त्यो मूल रूपले सही थियो र त्यसैलाई प्रथम राष्ट्रिय सम्मेलनले पनि डिटेरो नै गर्‍यो । तर नेपाललाई त्यो अवस्थामा कुन विदेशी साम्राज्यवादले कहिले र कसरी पुऱ्याएको थियो भन्ने बारेमा पार्टी घोषणापत्र र सम्मेलनद्वारा पारित दस्तावेजहरूले तथ्यपूर्ण तवरले केही उल्लेख नगरी एकदमै हलुका एवं हलुका तवरले अंग्रेज-अमेरिकी साम्राज्यवादतर्फ औल्याउने काम मात्र गरे, जबकि हालका भारत, पाकिस्तान र बंगलादेश समाहित दक्षिण एसियाली उपमहाद्विपमा औपनिवेशिक राज चलाइरहेको अंग्रेज साम्राज्यवादले एकाएक नेपालमाथि आक्रमण गरेबाट सुरु भएको नेपाल र ब्रिटिस इन्डियाबीचको युद्धको परिणामस्वरूप सन् १९९६ मा सुगौली सन्धि भएदेखि नेपाल अंग्रेज साम्राज्यवादको अर्धउपनिवेशमा परिणत भइआएको र उपरोक्त उपमहाद्विपमा अंग्रेजहरूको साम्राज्यको पतन भई भारत स्वाधीन भएदेखि फेरि नेपाल भारतीय विस्तारवादको अर्धउपनिवेशमा रूपान्तरित भएको तथ्य सबैको सामु मौजुद नै थियो । तर यो वस्तुगत सत्यलाई पार्टीले न त आफ्नो स्थापनाकालमा बुझ्यो न त त्यसको दुई वर्षपछि सम्मेलन भएको समयमा नै बुझ्न र थाहा पाउन सभ्यो ।

■ शम्भुराम श्रेष्ठ

भएको 'दिल्ली सम्झौता' बारे प्रथम राष्ट्रिय सम्मेलनका दस्तावेजहरूमा उल्लेख गरिए तापनि गलत कुरा उल्लेख गरिएको हुँदा पार्टीलाई सही जानकारी नभएको प्रस्ट देखिन्छ ।
जहाँसम्म अमेरिकी साम्राज्यवादको सवाल छ, त्योसित दोस्रो विश्वयुद्ध सकिएपछि मात्र दैत्य सम्बन्ध स्थापित भएको थियो र साथै नेपाल र संयुक्त राज्य अमेरिकाको बीचमा कुनै असमान सन्धि सम्झौताहरू भएको देखिएको छैन । तर त्यसको अर्थ नेपालप्रति अमेरिकी साम्राज्यवादको नीति मैत्रीपूर्ण हुन्छ भन्ने कदापि होइन । नेपालप्रतिको त्यसको नीति सदा नवउपनिवेशवादी नै रहेको छ र ऊ सधैं नेपाललाई आफ्नो नवउपनिवेश बनाउनमै प्रयासरत रहिआएको छ र उपयुक्त मौका पस्किरहेको छ । नेपालमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (माओवादी) ले जनयुद्ध सुरु गरेदेखि यसतर्फको उसको अग्रसरता निकै नै खुला र सक्रिय भएको छ । यतिखेर अमेरिकी साम्राज्यवादले नेपालमा अत्याधुनिक हातहतियारहरू सप्लाई गर्ने, सैनिक जवानहरूलाई तालिम गर्ने र सरसल्लाहहरू दिँदै चलखेल बढाएको छ । यसको तमाम देशभक्त नेपालीहरूले विरोध गर्नु जरुरी भएको छ ।
प्रथम राष्ट्रिय सम्मेलनले २००७ सालको 'क्रान्ति' लाई नेपाली जनताको जातीय (राष्ट्रिय) मुक्ति आन्दोलनको संज्ञा दिएको छ र साथै नेपाली कांग्रेसको नेतृत्वमा भएको बताएको छ । पार्टीको त्यस सम्मेलनको ठहर, यो सोच विस्कूलै गलत र आधारहीन छ किनभने त्यो 'क्रान्ति' सही अर्थमा न त

नेपाली कांग्रेसको नेतृत्वमा भएको थियो न त त्यो नेपाली जनताको राष्ट्रिय मुक्ति आन्दोलन नै थियो । नेपाली कांग्रेसको नेतृत्व भनी जो भनियो, प्रचार गरियो, त्यो त वास्तवमा औपचारिकता पूरा गर्नका लागि मात्र भनिएको र प्रचार गरिएको हो । साँचो कुरा त के हो भन्ने नेपाली कांग्रेसको नेतृत्वलाई त्यस सशस्त्र संघर्ष अथवा सशस्त्र कारवाहीमा प्रोक्सी रूपमा मात्र प्रयोग गरिएको हो र वास्तविक रूपले त्यो संघर्षको सञ्चालन पदा पछाडिबाट भारतीय प्रधानमन्त्री पं. जवाहरलालले गरेको थियो, जुन कुरा पं. नेहरूले मार्च १७, १९५० डिसेम्बर ६ र डिसेम्बर २१ तारिखमा पार्लियामेन्टमा दिएको तल उद्धृत भाषणका अंशहरूबाट सत्य सावित हुन्छ :
(१) 'हालसालै नेपालका प्रधानमन्त्री मोहनशमशेर जवरा यहाँ पाल्नुभएको थियो । हामीले उहाँको स्वागत गर्‍यो र उहाँसँग छलफल पनि गर्‍यो र त्यो छलफलबाट के स्पष्ट भयो भने जहाँसम्म केही महत्वपूर्ण विषयहरूको सवाल छ र जहाँसम्म एसियाका केही घटनाक्रमको सवाल छ, तिनीहरूमा नेपाल र भारतका स्वार्थहरू पूरै समान भएको पाइयो । निश्चय नै, हामी सबै मुलुकहरूमा खासगरी एसियाली मुलुकहरूमा स्वतन्त्रताको (प्रजातन्त्रको) विकास होस् भन्ने कुरामा चासो राख्छौ ।
यस कुरामा सैद्धान्तिक रूपले त हाम्रो चासो छँदैछ र एसियाको सन्दर्भमा आजको व्यावहारिक तथा आवश्यक कदमकै रूपमा नै हामी चासो राख्छौ, किनभने (यो अर्थात् प्रजातन्त्र) आएन भने यसले त्यस्ता शक्तिहरूको सिर्जना गर्नेछ र तिनीहरूलाई प्रोत्साहित पार्नेछ, जुन शक्तिहरूले आखिरमा स्वतन्त्रता (अर्थात् प्रजातन्त्र) लाई नै ध्वस्त पार्नेछन् । यस कारण स्वतन्त्रता अत्यावश्यक भएको छ र हामीले विस्कूलै गम्भीरतापूर्वक नेपाल सरकारलाई के सल्लाह दिँयो भने... नेपालको भित्री स्थितिमा त ती शक्तिहरू प्रजातान्त्रिक शक्तिहरू स्वतन्त्रताका शक्तिहरूतर्फ ध्यान दिनु र आफूलाई तिनीहरूकै लाममा उभ्याउनु बाञ्छनीय छ, किनभने यसो नगर्नु आधुनिक विचारहरू मुताविक गल्ती मात्रै हुँदैन, बल्की आज विश्वमा जे भइरहेको छ, त्यस दृष्टिकोणले मुर्खता पनि हुन्छ । मैले भनिहालेँ, केही महत्वपूर्ण विषयहरूको सन्दर्भमा नेपाल र भारतका स्वार्थहरू अवश्यम्भावी रूपले जोडिएका छन् । उदाहरणको रूपमा

भनिहालौ कुनै पनि भारतीय सरकारले नेपालमाथि कतैबाट अतिक्रमण हुन्छ भने त्यसलाई कदापि सहन सक्दैन । हाम्रो निम्ति नेपालसँगको सैनिक गठबन्धन गर्नुपर्ने कुनै आवश्यकता छैन... हामीहरूको बीचमा त्यस्तो कुनै छैन पनि । तर कुनै सम्झौता वा गठबन्धन होस् वा नहोस्, वास्तविक कुरा के हो भने हामी नेपालमाथि हुने विदेशी अतिक्रमण भएको सहन सक्दैनौ । नेपालमाथि हुने कुनै पनि सम्भावित अतिक्रमणले अवश्यम्भावी रूपले भारतको सुरक्षामा असर परेको हुन्छ ।' (मार्च १७, १९५० को दिन भारतीय पार्लियामेन्टमा दिइएको पं.जवाहरलाल नेहरूको भाषणका केही अंशहरू)
माथिको उद्धरणबाट पं. जवाहरलाल नेहरूले चीनलाई लक्ष्य गरी भनेको प्रस्टै देखिन्छ । चीनबाट मात्र किन ? भारतबाट पनि नेपालमाथि उत्तिकै अतिक्रमण हुन सक्छ र पटक पटक भएको पनि थियो । नेपालको भौगोलिक अवस्थितिलाई हेरेर भन्ने हो भने नेपालमाथि भारत र चीनबाट बाहेक अन्त कतैबाट पनि ठाडो अतिक्रमण हुन सक्दैन र हुने सम्भावना छैन । कारण चीन अथवा भारतलाई छिचोलेर मात्र अन्त कतैबाट नेपालमाथि अतिक्रमण हुने सम्भावना हुन्छ । जे होस्, भारतीय प्रधानमन्त्री पं. जवाहरलाल नेहरूद्वारा खटाइ पठाइएको भारतको संविधानविद् श्री प्रकाशले मसौदा गरेको २००५ सालको संविधान राजा शासक मण्डलीद्वारा स्वीकृत भई श्री ३ महाराज पदमशमशेरबाट कडा विरोधको कारण लागू हुन नपाएपछि चित्त दुखाएर पदमशमशेरले गद्दी नै त्यागी विदेशिएपछि मोहनशमशेर नेपालको प्रधानमन्त्री एवं श्री ३ महाराज बने । त्यसको लगत्तैपछि उनलाई पं.जवाहरलाल नेहरूले भारत भ्रमण गर्न निम्तो पठाए । मोहनशमशेर नयाँ दिल्ली पुगेपछि पं. जवाहरलाल नेहरूले उनलाई जनवादी चीनविरुद्ध अधोषित सैनिक गठबन्धन गर्न र नेपालमा राजनीतिक सुधार गर्न कडा दबाव दिए । चीनविरुद्ध सैनिक गठबन्धन गर्ने कुरामा त उनलाई कुनै आपत्ति भएन र उनी भारतबाट फर्किएको ३ महिनापछि नै अर्थात् जुलाई ३१, १९५० को दिन काठमाडौँमा सन् १९५० को नेपाल भारत सन्धिमा हस्ताक्षर कार्य सम्पन्न गराइयो । तर नेपालमा राजनीतिक सुधार गर्ने कार्यको हकमा चाहिँ उनले आलटाल गर्दै पन्छाउँदै लाने नीति लिए ।

धुर्त स्याल र उल्लुको कथा

एकादेशको कुरा हो । धेरै पहिले, धेरै धेरै पहिलेको कुरा हो । एउटा जंगलमा बाघ भालु, स्याल, हरिण, जरायो, खरायो, उल्लु लगायत धेरै जीवजन्तुहरू बस्थे । जंगल शांन्त नै देखिन्थ्यो । हरिण, जरायो, खरायो जस्ता शाकाहारी जीवजन्तुहरू सिंहको सिकार हुनु परे पनि प्रकृतिको नियती ठानेर यसलाई सामान्य रूपमा लिने गर्थे । तर यो कुरा धुर्त स्यालहरू र ब्याँसाहरूलाई खास मन परेको थिएन । उनीहरूले बेला बेला ड्यारं र डुरंको आवाज निकाल्थे तर सिंह र उसका छाउरा छाउरीले ड्याकेर गोदनु गोदेपछि केही समय चुपचाप रहन्थे । तर भित्रभित्र मुर मुरिन्थे । एक दिन स्यालहरूले उल्लुसँग बैठक राखे । उल्लुहरू स्वतन्त्र उड्ने घुम्ने गर्थे । उनीहरूले जहिले आफू स्वतन्त्र रूपले उड्नु, घुम्नु पाउनु पर्ने कुरा राखे । बेला बेला सिंह र उसका चाटुकारहरूले बाधा पुऱ्याउन थालेपछि उल्लुहरूले दिनभर घरमै बसेर रमाउन्थे र रात आफ्नो स्वतन्त्रको उपयोग गर्थे । उल्लुहरू पनि बैठक आएपछि धुर्त स्यालहरूले भने । अब सबै जनवर पक्षी मिल्नुपर्छ । यो सिंहलाई गुफाबाट निकाल्नुपर्छ । तपाईं हामीले यो जंगलमा राज गर्नुपर्छ । यो सिंहबाट हामै सबै पीडित छौं । स्यालको कुरालाई समर्थन गर्दै उल्लुहरूले भने । तपाईंहरूले ठीक भन्नु भो मित्र । हामी पनि दिनमा स्वतन्त्र रूपले यो जंगलमा सयर गर्न चाहन्छौ तर सिंह र उसका मतिथारहरूले हामीलाई लखेटेर हैरान पार्छन् । रातमा उडेर दानापानी खोजेर, हामी हाम्रो जीवनशैली परिवर्तन गर्न बाध्य भयौं । दुबै दलको कुरा मिलेपछि सबैले जडगलका जीवजन्तुलाई उतारे । एक महिना पनि नलगाई सिंहलाई एकसाथ आक्रमण गरे । सिंह आफ्नो ज्यान जोगाउँदै गुफाबाट टाप कस्यो । त्यसपछि त्यहाँ उल्लु, स्याल र ब्याँसाहरूले पालेपालो राजा बनेर शासन गरे । विस्तारै उल्लु र स्यालको टकराव बढ्दै गएपछि कसले शासन गर्ने भन्ने कुरामा विवाद चलिो । त्यसपछि एक दिन धुर्त स्यालहरूले एउटा प्रस्ताव ल्याए । अब एउटा चुनाव गराउने । जसलाई जनताले चुन्छन् उनीहरूलाई उतारे । यो कुरा उल्लुहरूले स्वीकारेपछि चुनाव भयो । उल्लुहरूले आफ्ना कुरा जनतामा खास दह्रोसँग राख्न सकेनन् । तर धुर्त स्याल र ब्याँसाहरूले मिठा मिठा कुरा गरेर जनतालाई मक्ख पारे । मांसाहारी भए पनि अबदेखि साकाहारी बन्ने, कुनै जनावरको सिकार नगर्ने कुरा गरेपछि सबै वनका जनावरहरू पनि डडग परे । बरु चुनावमा जिताइएन भने भन्नु सताउलान भनेर उनीहरूलाई भोट हाले । उल्लु हारे पनि जिते पनि आफूहरूलाई खास समस्या नहुने देखेपछि सबै पक्षीदेखि जनावरहरूले भव्य रूपले धुर्त स्यालहरूलाई नै छाने । स्यालहरूले पनि शासन सत्ता पाएपछि आफूलाई सिंहभन्दा ठूलो ठाने । उनीहरू भन्नु उड्नु बन्दै गए । आफूले बाचा बन्दन गरेका कुरा भुले वा तोडे । भन्नु दिनदहाडै मन लागी सिकार गर्न थाले । कागहरूले जनताहरूलाई खतरा घन्टी बजाउँदै कराए । उनीहरूलाई स्यालहरूले देश निकाला गरिदिए । त्यसपछि भन्नु जनता बेखबरी नै बन्न थाले । हारेको शोकमा डुबेका उल्लुहरू दिनमा खास सक्रिय हुन सकेनन् । उनीहरू रातमै हराए । कतिले उल्लुहरूले जंगल नै छोडे कि भनेर कराए । केही दिनपछि एक भून्ड असन्तुष्ट ब्याँसाहरूले स्यालसँग चित्त नबुक्नेको भन्दै युद्ध छेडे । उल्लुहरू स्याल र ब्याँसाको लडाईं भए आफूलाई फाइदा पुग्ने सोच्दै चुप लागेर बसे । स्यालहरूले के खेल खेल्दै छन् भनेर सुईकोसम्म पाएनन् । सबलाई ठीक पाईं लगेपछि एक दिन स्याल र ब्याँसाहरू मिलेर उल्लुहरूको पत्तोकाट गर्दै जंगल नै छाडेर जाने अवस्था गराए । जडगल छाडेका उल्लुहरूलाई भेटेपछि सिंहले भने- तिमीहरूलाई मैले त खादिनेथे । रातमा भए पनि आफ्नो ठाउँमा उड्न घुम्न पाएकै थियो । स्यालको मौतामा लागेर आज यो गति भोनु पर्‍यो । त्यसपछि ती उल्लुहरूले बल्ल ती धुर्त स्यालको चंगुलका फसेको कुरो बुझे । अहिले पनि ती उल्लुका सन्तान दरसन्तान छन् । तर उनीहरूले ती स्यालका कुटनीति कतिको बुझेका छन्, थाहा पाउन बाँकी नै छ ।

● प्रेम ओली (ढकलपुरे)

स्वास्थ्य अंकुरित खाद्य अमृत भोजन

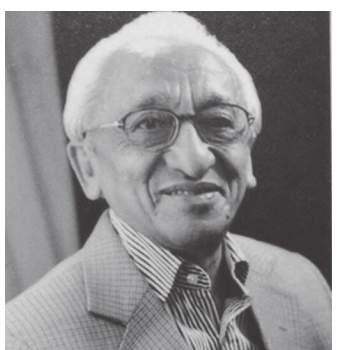
प्राकृतिक चिकित्सा एक यस्तो चिकित्सा विज्ञान हो, जसमा कुनै पनि औषधिको प्रयोगविना रोगको उपचार गरिन्छ । यसमा आहारलाई नै औषधिको रूपमा प्रयोग गरिन्छ र अंकुरित खाद्य पदार्थलाई विशेष जोड दिइन्छ । यस्ता खाद्यलाई अमृत भोजनको संज्ञा पनि दिन सकिन्छ ।
अंकुरित खाद्य भनेको अनाज, गेडागुडी वा तरकारीका बिउहरूलाई पानीमा निश्चित समयसम्म भिजाएर उमार्नको खाद्यपदार्थ हो । उमार्दा अनाज, गेडागुडी वा तरकारीका बिउमा पाइने जटिल संरचना भएको पौष्टिक तत्वहरू सरल संरचनामा परिवर्तन हुन्छन् र नयाँ खनिज, भिटामिन तत्वहरू उत्पन्न हुन्छन् र सुपाच्य बन्छन् । यसलाई खाजा तथा नास्ताको रूपमा दिनहुँ काँचे खान सकिन्छ । काँचे खाँदा असर गर्छ भने हल्का बफाएर खान सकिन्छ तर काँचे खाँदा यसबाट अधिक मात्रामा पौष्टिक तत्व प्राप्त गर्न सकिन्छ ।

अंकुरित खाद्यका फाइदाहरू
यस्ता खाद्य पदार्थमा काबोहाइड्रेट, ग्लुकोज, फ्रुक्टोज, माल्टोज आदिमा र प्रोटीन अमिनो एसिडहरूमा परिवर्तन हुन्छन् भने खनिज तत्व र भिटामिनको मात्रा र गुणस्तरमा वृद्धि हुन्छ । उमार्दा खाद्य पदार्थमा हुनसक्ने अखाद्य तत्व पनि नष्ट हुन्छन् । यी परिवर्तनले गर्दा पौष्टिक तत्वहरू सुपाच्य हुन्छन् र शरीरले सजिलै प्रयोग गर्न सक्छ ।
अंकुरित खाद्य पदार्थमा भिटामिन ए, वि, सी र के को मात्रामा वृद्धि हुन्छ । उमार्दा लाइसिन नामक अमिनो एसिड बन्छ जसले क्याल्सियमको शोषणमा मद्दत गर्दछ, मांसपेशीको प्रोटीन बनाउँछ, घाउहरू चाँडे निको पार्छ र हर्मोन, इन्जाइम र एन्टिबडी बनाउन निकै महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छ । अंकुरित खाद्यमा एन्टिअक्सिडेन्ट तत्वहरू बढी मात्रामा पाइन्छन् जसले गर्दा फ्रिआडिकल्सको असरबाट हुने थुप्रै रोगबाट बच्न सक्छौ । अंकुरित मेथिले मधुमेह र वाथ रोगमा फाइदा गर्छ ।
अंकुरित खाद्यहरूमा विरूबामा पाइने फाइटीइस्ट्रोजिन भन्ने तत्व पाइन्छ जसले महिलाहरूमा महिनावारी रोकिएपछि हुने समस्याहरू जस्तै हड्डी कमजोर हुने, शरीर ताल्ने, पसिना आउने, मन अनियन्त्रित हुने जस्ता महिनावारी हुनुभन्दा पहिला देखिनै समस्याहरू र स्तन क्यान्सरलाई नियन्त्रण गर्दछ । यसमा कम क्यालोरी हुन्छ । नियमित सेवनले तौल घटाउन मद्दत गर्दछ ।
खाद्यपदार्थ उमार्ने तरिका
सबैभन्दा पहिले राम्रो खालको अनाज, गेडागुडी वा तरकारीका बिउलाई राम्ररी धुनुपर्छ । त्यसपछि सफा र स्वच्छ पानीमा ६ देखि १२ घण्टासम्म भिजाएर राख्नुपर्छ । बाँकी रहेको पानी फाल्ने र पुनः एकपटक सफा पानीले धुने । अब सफा र पातलो सुतीको कपडामा पोको पार्ने र घाम नलाग्ने अँध्यारो ठाउँमा भुन्ड्याएर राख्ने वा पोको नपारिकन घाम नलाग्ने अँध्यारो ठाउँमा त्यातिकै राख्ने । यसरी राखेको २४ घण्टादेखि ७२ घण्टाभित्र यी पदार्थ उम्रन्छन् ।
उमार्न सकिने खाद्य तत्वहरू
अनाज : मूङ्को गेडा, चना, भटमास, बोडी आदि ।
बिउ र मेथीको दाना, ब्रोकाउली, बन्दागोभी, गाँजर, मुला, सलगम, चुकन्दर आदि ।
अंकुरित अन्न र केही अनुसन्धानहरू
अमेरिकामा १० हजार मानिसमा गरिएको एक सर्वेक्षणले अंकुरित मुड हप्तामा ४ पटकभन्दा बढी खानाले मुटु रोग २२ प्रतिशतले कमी आउने देखाएको छ । त्यसैगरी नर्सहरूमा गरिएको अर्को सर्वेक्षणले हप्तामा ४ पटकभन्दा बढी खानाले आन्दाको क्यान्सर हुने सम्भावना ३५ प्रतिशत कम हुने तथा पुनः दोहोरिने सम्भावना ६५ प्रतिशतले कम हुने देखाएको छ । अंकुरित मुडमा पाइने खाद्य रसाहरूले पित्तलाई सोस्छ जसले गर्दा रगतमा कोलेस्टेरोलको मात्रा कम हुन मद्दत गर्दछ । यसमा ग्याँस बनाउने तत्वहरू कम मात्रामा हुन्छन् जसले गर्दा कुनै पनि पाचन प्रणाली सम्बन्धित रोगहरूमा यसलाई खान सकिन्छ ।
अंकुरित मुडमा भिटामिन 'सि' र 'के' प्रचुर मात्रामा पाइन्छ । अंकुरित ब्राउन राइस खाँदा मधुमेहमा फाइदा पुग्छ । यसबाट मुटु र रक्तनलीसम्बन्धी रोग लाग्ने सम्भावना कम हुन्छ । यस्तै, निरास तथा रिडस जस्ता भावना कम हुन्छन् र थकान पनि चाँडे मेटिन्छ । अनाजहरू तथा गेडागुडी उमार्दा अमिनो एसिडहरू र वि रूप भिटामिनहरू र सरल चिनीको मात्रा बढ्छ भने प्रोटीन र जटिल काबोहाइड्रेड सुपाच्य हुन्छन् । अंकुरित ब्रोकाउलीको बिउमा इसोथाइसाइनेटस नामक तत्व पाइन्छ जसले मूत्रवर्धनी, स्तन तथा पेटको क्यान्सर हुनबाट बचाउँछ । अंकुरित ब्रोकाउलीको बिउ गर्भवतीले नियमित खाएमा बच्चाहरूलाई जीवनभर मुटु रोग नलाग्न सक्छ ।
फापरमा अंकुरित गर्न राखेको २४ घण्टापछि कलेजोमा बोसो जमेर हुने रोगहरूलाई निको पार्ने तत्वहरूको जन्म हुन्छ । यसमा सटिन र क्यार्सटिन भन्ने तत्वहरूको पनि वृद्धि हुन्छ । अंकुरित केराउमा सुपाच्य खनिज तत्वहरू जिंक र म्याग्नेसियमको वृद्धि हुन्छ । यसका लागि केराउ ४ दिनसम्म उमार्नुपर्छ । जिंकले छाला र कपाल राम्रो बनाउँछ र साथै विर्यको गुणस्तरमा वृद्धि गर्दछ ।

जर्मनी : चम्किलो देशमा रन्किलो स्वभाव-२

नियान्त्रा संस्मरण घनश्याम राजकर्णिकार

मेरी घरबूढी त साह्रै असल छिन् । हप्ताको एक चोटि आइतवारको दिन मलाई 'ब्रेकफास्ट' दिन्छिन्, साथै लुगाहरू पनि धोइदिने गर्छिन् ।" त्यसपछि कुराकानीले अर्को मोड लिन्छ । पोल्यान्डनिवासी मित्र आफ्नो देशमा परेको साम्यवादी दबावको मर्मस्पर्शी ढङ्गले सविस्तार वर्णन गर्छन् र अनि आफू त्यहाँबाट भागेर जर्मनीमा बसोबास गर्न भाषा सिक्नरहेको बेहोरा प्रस्तुत गर्छन् । त्यस्तै दुई अफ्रिकी मित्रहरू आफ्नो देश प्रकृतिले मात्र सरापेको ठाउँ नभई अफ्रिकी जनतामा एकता नहुँदा तथा जातिगत ईर्ष्या र द्वेषको कारणले पनि युगौयुगसम्म युरोपेली राष्ट्रहरूको दास बन्नुपरेको बेहोरा प्रस्तुत गर्छन् । उनको भनाइअनुसार स्वतन्त्रता प्राप्त गरिसकेका अफ्रिकी राष्ट्रहरू पनि आज आफ्नो राजनीतिक अस्तित्वलाई नै सङ्घट्टपूर्ण ठान्दछन् । जापानी मित्र इसाओ फुकुवाटारी ज्यादै ठटचौलो मिजासका थिए । आफ्नो रोमान्स बर्णन गर्दै उनले भने, "यी जर्मन केटीहरू ज्यादै हिंसीलाग्दा हुनुका साथै मिलनसार पनि छन् । यिनीहरूलाई अलिकति तारिफ मात्र गरिदिनुपर्छ, सजिलैसित 'डिसकोथे' (युवकयुवतीसँग नाचन पाइने

ठाउँ) लैजान पाइन्छ ।" यसरी विविध देशका मित्रहरूसँग भएको रमाइलो मिलन मेरा लागि हिजो मात्र घटेको घटनाजस्तो तजा भएर अफसम्म रहेको छ ।
जारबुखेन : तरुनी नर्सहरूसँगको केही क्षण
भाषा स्कूलबाट चारमहिने प्रमाणपत्र हासिल गर्न पनि मलाई निकै मेहनत गर्नुपरेको थियो । त्यसपछि तालिमका निर्मित पहिलो गन्तव्यस्थान थियो जारबुखेननामक जर्मनीको दक्षिण-पश्चिमको रमणीय सहर । चार महिनासम्म गाउँमा बसेर गरेको कठोर अध्ययन एउटा तपस्या नै जस्तो भएको थियो । अनि यस रमणीय आधुनिक सहरमा एक महिनाको कार्यक्रम

रमाइला गफहरू गरी नजिकैको व्यवहार गरेको क्षण साँच्चै नै चिदस्मरणीय भएको छ ।
स्टुटगार्ट : प्रकृतिसँगको हारको दर्शन
दोस्रो गन्तव्यस्थान स्टुटगार्ट सहरको भव्य कारखाना भवन थियो । दुई हजारभन्दा बढी कामदारहरू भएको यो 'वेनर एन्ड फ्लाइडेरेर' नामक आधुनिक मेसिनहरू बनाउने कम्पनीको वैज्ञानिक व्यवस्थापन हेर्न पाउनु मेरा लागि पहिलो तथा महत्वपूर्ण उपलब्धि थियो । धेरैजसो स्वचालित यन्त्रहरूको कार्यप्रणाली देखा आफूलाई अर्कै संसारमा पुगेको अनुभव हुन्थ्यो । त्यहाँका मिस्टर यन्टर आट्च आफ्नो सम्पर्कअधिकृत हुँदा अधिकांश समय उनीसँगै विन्दथ्यो । यस अत्याधुनिक कम्पनीमा कार्यरत मिस्टर आट्च साह्रै नराम्रो मानसिक रोगले ग्रस्त भएका रहेछन् । छ-सात वर्षअघि उनकी श्रीमतीको दुर्भाग्यवश मोटरदुर्घटनामा मृत्यु हुन जाँदा उनको मानसपटमा गहिरो आघात पयो र त्यो बेलादेखि उनलाई राति निद्रा नपर्ने रोग लागेको रहेछ । विहानीपख एक-डेढ घण्टा मात्र उनी सुत्न सक्ने रहेछन् । आट्चको यो दयनीय अवस्था देखा वैज्ञानिक उन्नति जितिसुकै भए पनि मानिस आखिर प्रकृतिसँग हार खानुपर्ने नै रहेछ भन्ने कुरो मनमा फल्कियो ।
आरबाइट अर्थात् काम
विकासतिर बर्खर बोमो सार्न लागेका नेपालीहरू काम गर्न औधी अलछ्छ भए पनि उनीहरू धेरैको मुखबाट 'अफिस जाने' भन्ने जस्तो धुन निस्कने गरेको छ । त्यस्तै विकासको चरम सीमामा पुगेको प्रत्येक जर्मनको मुखमा एउटा शब्द भुन्डिएको पाएँ त्यो हो 'आरबाइट' अर्थात् काम । साधारणदेखि विशिष्ट श्रेणीसम्मका व्यक्तिकहरूले पनि यही एउटा शब्दको ध्वनि धेरै चोटि उच्चारण गरेको मैले धेरै ठाउँमा तथा धेरै चोटि सुनें । (क्रमशः)

भारतमा कांग्रेसको किन पराजय भयो ?

विष्णु भट्टराई

भारतको प्रमुख विपक्षी कांग्रेस पार्टी सत्तारूढ भारतीय जनता पार्टी (भाजपा) का अगाडि पुनः असफल बनेको छ । चार वर्षअघि नरामो पराजय चाखेको कांग्रेस फेरि एकपटक त्यस्तै नियति भोग्न बाध्य भएको छ । सत्तारूढ दल भाजपाका थुप्रै असफलताका बावजूद पनि १० वर्षअघि लगातार दुईपटक सत्तामा रहेको कांग्रेस आफ्नो हैसियतभन्दा तल झरेको छ । कांग्रेसको पराजयमा पार्टी नेतृत्व मुख्य जिम्मेवार रहेको विज्ञहरू बताउँछन् । यसबाहेक भाजपाको कुशल संगठन, मोदीको राष्ट्रवाद, चुनावी रणनीति, आक्रामक चुनावी अभियान कांग्रेस पराजयका कारण हुन् ।

सन् २०१४ को आमनिर्वाचनमा विफल भएपछि राहुलले आफ्नो पार्टीलाई शक्तिशाली बनाउन जुन प्रयत्न गर्नुपर्थ्यो, त्यो गर्न नसकेको देखिन्छ । त्यसो त राहुलले आफूलाई परिवर्तन नगरेका होइनन् । यसअघि नयाँदिल्लीस्थित एक आवासमा उच्च वर्गका मानिससँगको हिमचिम बढाउने, मोदीलाई टक्कर दिन देशलाई जिम्मेवार विपक्षी नेता आवश्यक परेको समयमा विदामा विदेशमा रमाउने आरोप खेपेका राहुलले धरातलीय राजनीतिमा आउन निकै प्रयास गरेका थिए, तर उनको प्रयास सफल हुन सकेन ।

सञ्चार माध्यमबाट प्रायः टाढा भाग्न खोज्ने आरोप खेपेका राहुल पछिल्ला महिना देशका प्रायः सबै मुख्य सञ्चार माध्यमसँग खुलेर आफ्नो धारणा राखेका थिए । वेबसाइट, टेलिभिजन च्यानल, पत्रिका, सबैमा छाएका थिए, राहुल । उनले कांग्रेसलाई पहिलो पार्टी बनाउने बाचा गरेका थिए, तर चुनावी नतिजा उनको विपक्षमा देखिएको छ, अखिर किन ?

नकारात्मक राजनीतिमा रमायो कांग्रेस

कांग्रेस सुरुदेखि नै नकारात्मक राजनीतिमा रमायो । आफ्नो नेतृत्वमा कांग्रेसले मोदीलाई एउटा 'अयोग्य चौकीदार'को रूपमा चित्रित गर्न खोज्यो । हरेक भाषणमा राहुलले 'चौकीदार चोर

हो' भन्दै मोदीले ठूला व्यापारी र उद्योगपतिको मुकुण्डो लगाएर सामान्य मानिसको जीवनस्तर सुधार्ने पूर्ववत् प्रतिबद्धता पूरा गर्न विफल भएको आरोप लगाए । तर, चलाख मोदीले मेंभो चौकीदार अर्थात् 'म पनि चौकीदार हुँ' भन्ने अभियान सुरु गरे, जुन अभियान यति प्रभावकारी बन्यो कि अहिले आधाभन्दा बढी भारतीयको ओठमा यो नारा गुञ्जिन्छ ।

सन् २०१४ को आमनिर्वाचनमा विफल भएपछि राहुलले आफ्नो पार्टीलाई शक्तिशाली बनाउन जुन प्रयत्न गर्नुपर्थ्यो, त्यो गर्न नसकेको देखिन्छ । त्यसो त राहुलले आफूलाई परिवर्तन नगरेका होइनन् । यसअघि नयाँदिल्लीस्थित एक आवासमा उच्च वर्गका मानिससँगको हिमचिम बढाउने, मोदीलाई टक्कर दिन देशलाई जिम्मेवार विपक्षी नेता आवश्यक परेको समयमा विदामा विदेशमा रमाउने आरोप खेपेका राहुलले धरातलीय राजनीतिमा आउन निकै प्रयास गरेका थिए, तर उनको प्रयास सफल हुन सकेन ।

तल्लो तहका जनतासँग पुगेन

कांग्रेसले मोदीलाई व्यक्तिगत रूपमा भ्रष्ट नेता बताउँदै आएको थियो । गत वर्ष फ्रान्ससँग ३६ वटा लडाकु विमान खरिदमा सरकारले करोडौं भ्रष्टाचार गरेको प्रमुख विपक्षी दललगायत भारतीय सञ्चार माध्यमले आरोप लगाए । चुनावको पूर्वसन्ध्यामा भएको यस राफल काण्डबारे कांग्रेसले तल्लो तहका जनतालाई बुझाउन सकेन । पार्टी केवल प्रधानमन्त्री मोदी र मन्त्रीको आलोचनामा नै केन्द्रित रह्यो । सो काण्डबारे भारतीय किसान, तल्लो आय भएका भारतीय जनता र मजदुरले अज्ञानता प्रकट गरे, जसले निर्वाचनलाई खासै असर पारेन ।

जनताले पत्याएनन् कांग्रेसको आश्वासन

निर्वाचन अभियानमा कांग्रेसले आफ्नो पार्टीले चुनाव जितेमा गरिवीको रेखामुनि रहेका प्रत्येक परिवारलाई मासिक ८० डलर दिने घोषणा गर्‍यो, तर यो चुनावी रणनीतिले ग्रामीण समुदायका मतदातालाई खासै आकर्षित गर्न सकेन । वरु भाजपाको योजना चोरेको कांग्रेसमाथि आरोप लाग्यो । विज्ञहरूका अनुसार कांग्रेसले अति गरिव मानिसका लागि प्रस्ताव गरेको रकम अवैज्ञानिक र अव्यावहारिक थियो ।

गठबन्धन गर्न सकेन

विज्ञहरूका अनुसार निर्वाचनमा कांग्रेसको पराजय र भाजपाको विजय हुनुको मुख्य कारण प्रमुख राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय दलसँगको गठबन्धनको अभाव पनि हो । सात सिट रहेको दिल्लीमा कांग्रेसले आमआबीसँग चुनावी गठबन्धनको प्रयास गरेको थियो । तर, सिट बाँडफाँडमा तालमेल हुन सकेन, जसको फाइदा भाजपाले उठायो । आमआबीसँग एकजुट भए

अभियानका क्रममा भाजपा अध्यक्ष अमित साहले शिवसेना, नितीशकुमार र अपना दलसँग शृंखलाबद्ध बैठक सञ्चालन गरेर केही क्षेत्रमा तालमेलको प्रयास गरेका थिए ।

पश्चिम बंगालमा भाजपाको रणनीति

भाजपालाई पश्चिम बंगालमा काउन्टर दिन कांग्रेस आफैँ शक्तिशाली होइन । पश्चिम बंगालमा भाजपाको मुख्य प्रतिस्पर्धी ममता बेनर्जी नेतृत्वको त्रिणमूल कांग्रेस (टिएमसी) थियो । यस राज्यमा भाजपाले केवल एउटा विषयमा प्रचार अभियान थाल्यो- बंगलादेशी आप्रवासीको खतरा । गैरकानुनी रूपमा बंगलादेशबाट पश्चिम बंगालमा आप्रवासीको घुसपैठ हुनुमा बेनर्जीको मुख्य हात रहेको भाजपाले आरोप लगायो ।

विज्ञहरूका अनुसार पश्चिम बंगालमा रहेका अल्पसंख्यक मुसलमानलाई खुसी पार्न भाजपाले सो रणनीति चलाएको थियो । निर्वाचन अभियानका क्रममा भाजपा र त्रिणमूल

पार्टी आन्तरिक रूपमा विफल भएको भन्दै उच्च नेतृत्वको आलोचना गरिरहेका बेला चुनावी अभियान सुरु भएको थियो । कांग्रेसका लागि चुनावको समय नै अनुकूल थिएन । राष्ट्रपति शैलीको चुनावी प्रचारमा जुटेका मोदीको अभियानबाट मन्त्रमुग्ध भएका सडकका मतदाताको मुड चिन्न नसक्दा कांग्रेसले दोस्रोपटक पराजय चाखेको विज्ञहरू बताउँछन् ।

मोदीको राष्ट्रवादी नारासामु कांग्रेस फितलो

भाजपा निर्वाचनमा पुनः विजयी हुनुमा सो पार्टीको अति राष्ट्रवादी नारा र पाकिस्तानविरुद्धको आक्रमणले पनि सहयोग गरेको देखिन्छ । निर्वाचनको पूर्वसन्ध्यामा मोदी नेतृत्वको सरकारले पाकिस्तानविरुद्ध हवाई हमला गरेको थियो, जुन चुनावी रणनीति मात्र थियो । अतिवादीलाई निर्मूल पार्ने हौवा चलाएर मोदीले जम्मु कश्मिरलगायत केही अशान्त राज्यको 'सेन्टिमेन्ट' बढुल्ल खोजेका थिए, उनी सफल पनि भए ।

मोदीले राष्ट्रवादी नारा घन्काइरहेदा कांग्रेसलगायत प्रमुख विपक्षीले जनताको मुख्य चासो सुन्नुको सट्टा मोदीको सर्जिकल आक्रमणलाई काउन्टर दिन बढी समय खर्चे, जसको परिणाम प्रत्युत्पादक बन्यो । तथापि मोदीलाई राष्ट्रवादभन्दा उनको असल कामले पुनः दोस्रोपटक सत्तामा पुर्याएको उनका समर्थक बताउँछन् ।

वंश राजनीतिप्रति मोहभंग

निर्वाचनको पूर्वसन्ध्यामा राहुलकी वहिनी प्रियंका गान्धी राजनीतिमा होमिने घोषणा गरिन् । राहुलले प्रियंकालाई पार्टी महासचिवमा नियुक्त गरे । नेहरू वंशकी पछिल्ली पुस्ता प्रियंकाको पार्टी प्रवेशले कांग्रेसलाई राहत दिने धेरै अपेक्षा थियो, तर परिणाम सुखद नरहेको निर्वाचन नतिजाले देखाएको छ । परिवारवादमा कांग्रेस चलेको आरोप खेपरहेका बेला प्रियंकाको पार्टी प्रवेशले कांग्रेस कार्यकर्तामा चरम असन्तुष्टि बढेको थियो ।

अन्त्यमा यसपटक भने पुलवामाको आतंकी हमलालाई भाजपा र त्यसको गठबन्धन एनडिएले नयाँ राजनीतिक 'न्यारेटिभ'मा बदले । उनीहरूले राष्ट्रवादका मुद्दा उठाए र भने- मुलुक खतरामा छ । यस्तो बेला बालाकोटमा हवाई आक्रमण गरेर पाकिस्तानलाई मुहताड जवाफ दिन सक्ने प्रधानमन्त्री मोदीजस्तो बलियो नेता चाहिन्छ । बलियो गठबन्धन बनाउन नसकेको विपक्षीसामु भाजपाले चुनावी दियो- हाम्रो प्रधानमन्त्री मोदीको टक्करमा तिम्रो प्रधानमन्त्री बन्ने मान्छे को हो ? आ-आफ्नै तालमा नाचिरहेका विपक्षीसँग सार्वजनिक रूपमा सोधियो-

छ तिमिहरूसँग कुनै विकल्प ? र आफैँ निष्कर्ष निकाल्यो- देयर इज नो अल्टरनेटिभ । अर्थात् मोदीको विकल्प छैन । यसरी हेर्दाहेर्दै विपक्षी पो नाजवाफ हुने स्थिति बन्यो र संसदीय निर्वाचनले राष्ट्रपतीय निर्वाचनको स्वरूप ग्रहण गर्‍यो ।

देशभरि फैलिएको संगठनात्मक सञ्जाल, राष्ट्रिय मिडियामाथिको पकड, आक्रामक प्रचार, भड्किलो रोड सो, निर्वाचन कानुनमा छेडछाड, निर्वाचन आयोगको सन्दिग्ध रवैया र विपक्षविरुद्ध सिआइबी र इडीजस्ता सरकारी संयन्त्रको दुरुपयोगसँग राष्ट्रवादको मुद्दा जोडिनासाथ निर्वाचनको रसायन नै बदलियो । जनता नोटबन्दी र जिएसटीको पीडा भुल्न, बेरोजगारीको समस्यालाई छेउ लगाउन र किसानको समस्या बेवास्ता गर्न तयार भए र 'घर घर मोदी हर हर मोदी' भन्न अग्रसर भए । मोदी मुलुकका एक मात्र रक्षक एवं उद्धारकर्ता रूपमा चित्रित भए । त्यसमाथि हिन्दुत्वको मुद्दाले जातीय तथा दलितको सबाललाई पनि पाखा लगाइदियो ।

हिन्दुत्वको मुद्दाले शिखरबहुल पन्जाब, द्रविड, तेलगु र उडियाबहुल तमिलनाडु, आन्ध्र, तेलंगाना र उडिसामा नोक्सान पुऱ्यायो । तर, त्यो मध्यप्रदेश, राजस्थान, महाराष्ट्र गुजरात, दिल्ली, विहार, उत्तरप्रदेश, कर्नाटक, हिमाञ्चल प्रदेश, उत्तराखण्ड, झारखण्ड र उत्तर पूर्वी राज्यहरूमा प्राप्त सफलतासामु त्यो नोक्सानी निष्प्रभावी हुन पुऱ्यो । मायावतीको बहुजन समाजवादी पार्टी र अखिलेश यादवको समाजवादी पार्टीको गठबन्धनका कारण उत्तरप्रदेशमा नोक्सानी हुन्छ भनेर जिउज्यानले पश्चिम बंगालमा ममताको गठमा गरेको कोसिसले भाजपालाई उल्टै थप लाभान्द थियो । स्थिति कस्तोसम्म भयो भने ममताबाट पेलिएका पश्चिम बंगालका कम्युनिस्ट मतदाता एक सय अस्सी डिग्री पल्टेर भाजपाको पोल्टामा मत खर्चाउन पुगे ।

गठबन्धन निर्माणमा पनि भाजपा विपक्षीको तुलनामा अब्बल देखियो । महाराष्ट्रमा उद्व ठाकरेको शिव सेना, विहारमा नितीश कुमारको जनता दल युनाइटेड र रामविलास पासवानको लोक जनशक्ति पार्टीसँग उदारभावले गरेको गठबन्धनले उसको पक्षमा अनुकूल परिणाम दियो । यो बेग्लै हो कि पन्जाबमा अकाली दलसँगको गठबन्धन हिन्दुत्व र शिख धर्मको टक्कर र तमिलनाडुमा एआइडिएकेसँगको गठबन्धन द्रविड राष्ट्रवाद र प्रदेशको स्वायत्ततासँगको टक्करका कारण निष्प्रभावी रह्यो वा त्यसले आशातीत सफलता दिएन ।

(एजेन्सीहरूको सहयोगमा)

गण्डकी प्रदेशका १ सय १० वटा पर्यटकीय गन्तव्य

नेपाल सरकारले केही समयअघि देशभरबाट एक सय वटा पर्यटकीय गन्तव्यहरू सार्वजनिक गरेपछि गण्डकी प्रदेश सरकारले पनि प्रदेशमा रहेका १ सय १० वटा पर्यटकीय गन्तव्यहरू सार्वजनिक गरेको छ । गण्डकी प्रदेशको उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्रालयले प्रदेशका ११ जिल्लाबाट प्रत्येक जिल्लाका १०/१० वटा पर्यटकीय गन्तव्यहरूको पहिचान गरी हालै सार्वजनिक गरेको हो ।

पर्यटन प्रवर्द्धन हुने गरी पर्यटनको पूर्वाधार विकासमा प्रदेश सरकारले बजेटसमेत विनियोजन गर्ने भएको छ । जिल्ला समन्वय समिति, पर्यटन व्यवसायी, प्रदेश सांसद, गाउँपालिका, महानगर, स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिहरू एवं सरोकार पक्षसँगको छलफल र अन्तरक्रियाबाट प्रदेशका पर्यटकीय गन्तव्यहरूको छनौट गरिएको गण्डकी प्रदेशको प्रमुख पर्यटकीय गन्तव्यहरूको संग्रह (पुस्तक) सम्पादन मण्डलका एक सदस्य तुलसीराम शर्माले बताए ।

सन् २०१९ लाई आन्तरिक पर्यटन

वर्षका रूपमा मनाइरहेदा उक्त पर्यटकीय गन्तव्यले घोषणा हुनुले पर्यटन प्रवर्द्धन हुने अपेक्षा गरिएको छ । घोषणा गरिएका पर्यटकीय गन्तव्यको पर्यटनको पूर्वाधार निर्माणमा केही रकम विनियोजन गरीने भएको मन्त्रालयले जनाएको छ । आन्तरिक पर्यटन वर्ष सन् २०१९ मा १५ लाख पर्यटक भित्राउने लक्ष्यका साथ यस वर्ष एक सय १० वटा पर्यटकीय गन्तव्यहरू पहिचान गरी घोषणा गरिएको उद्योग, पर्यटन, वन तथा वातावरण मन्त्री विकास लम्सालले बताए ।

उनका अनुसार १५ लाख आन्तरिक पर्यटन वर्षमा भित्राउने जसमध्ये ५० प्रतिशत प्रदेशको नयाँ गन्तव्यहरूमा पुग्ने वातावरण तयार गर्ने र पर्यटन उद्योगमा लगानीका अवसर बढाउने लक्ष्य राखिएको छ । प्रदेश सरकारले

पर्यटनलाई विकासको पहिलो आधार बनाएकोले पर्यटनबाट हुने आयआर्जन तथा अन्य लाभलाई गरिव तथा विपन्न वर्गसम्म पुर्याउन सहज वातावरण सृजना गर्ने, नयाँ पर्यटकीय गन्तव्यहरूको पहिचान, प्रवर्द्धन र विकास गर्ने मन्त्री लम्सालले जनाए ।

प्रदेशले घोषणा गरेका कास्कीको पर्यटकीय गन्तव्यहरू फेवाताल, तालबाराही मन्दिर (लेकसाइड), बेगनासताल, रूपाताल लगातक तालहरू, विन्ध्यवासिनी मन्दिर, सराङकोट, अन्नपूर्ण बेस क्याम्प, पातले छाँगो, विश्व शान्ति स्तुपा, गुफाहरू (गुप्तेश्वर, चमेरे, महेन्द्र, इन्द्र, शान्ति), कोटहरू (रूपाकोट, पुष्पकोट, कास्कीकोट, स्यालुङकोट, ठुलाकोट) र काहुँडाँडा रहेका छन् ।

त्यसै गरी मनाङका पर्यटकीय गन्तव्यहरूमा तिलिचो ताल, पोङकर

ताल, डोना ताल, गंगापूर्ण ताल, अन्नपूर्ण हिमाल १, २, ३ र पदमार्ग, छो कर्णताल, थोन्चे-लाके पदयात्रा, मनाङ-थोराङपास पदयात्रा, नारफू-काङला पदयात्रा र तिब्बतियन खम्बाको बंकर रहेका छन् । मुस्ताङका पर्यटकीय गन्तव्यहरूमा मुक्तिनाथ तिर्थस्थल, कागबेनी तिर्थस्थल, कुछप तरेङका गुम्बा (पहिलो गुम्बा), लो घेकर गुम्बा, दामोदर कुण्ड, लोमाङथाङ दरवार र गुफाहरू, धौलागिरी हाईस फल, लियोपाई क्याप (ठिनी), जोमसोम गाँउ र टिटि ताल रहेका छन् ।

बाग्लुङका पर्यटकीय गन्तव्यहरूमा बाग्लुङकालिका, पन्चकोट-शालिग्राम संग्रहालय तथा रंगवेकटेश मन्दिर, होरपाटन, उत्तरगंगा धार्मिक क्षेत्र, घुम्तेको लेक, गाँजाको दह (रुद्रताल) लेक, भैरव स्थान मन्दिर तथा भकण्डे, जैमिनीधाम-माइस्थान-हाडिकोट, सत्यावती मन्दिर, रामकोट, भुलेनी, विउकोट, शिवधुरी-हिमालयन भ्यूप्वाइन्ट र गाँडघाट भन्ना रहेकाछन्। म्याग्दीका पर्यटकीय गन्तव्यहरूमा गलेश्वर धाम, पुलस्थाश्रम, जगन्नाथ मन्दिर, पुला ढोलठाना, टोडके धुरी, धौलागिरी वेश क्याप, धौलागिरी हाइसफल र हिमाल, पुन हिल र घोरेपानी, मालिका धुरी, रुप्से छहरा र अर्ध गल्ली, खोप्रा लेक र सिंगा तातोपानी रहेकाछन्।

पर्वतका पर्यटकीय गन्तव्यहरूमा भमरकोट माटे, जलजला, हम्पल, कालान्जर पर्वत, पन्चासे पन्चधाम

रमणिय धार्मिक क्षेत्र, डहरैनिल कण्ठ पर्वत, प्राकृतिक टावर, चिसापानी, कालिका र सुर्यस्तको सुन्दरता, पैयूकोट, महाशिला, सेतीवेणी शालिग्राम शिला धार्मिकक्षेत्र, कुस्मा मोतीवेणी क्षेत्र, गुफा र नेपालकै अग्ला लामा पुलहरू, महाभिर छहरा आरोहण, वन्जीजम्प, स्काइ साईक्लिङ र स्वीड रहेकाछन् । स्याङजाका पर्यटकीय गन्तव्यहरूमा शाल्मेडाँडा-गोर्खा स्मारक र नुवाकोट कालभैरव मन्दिर, शिरुवारी पर्यटकीय गाउँ, आलमदेवि मन्दिर, स्वरेक मैदान प्यारग्लाइडिङ, सातौँ चण्डीथान, गहैकालिका, अन्दाअन्दी, छाया क्षेत्र (छुयाङछुयाङदी) राम्दीधाम र मीमी सेदिवेणी उच्च तथा स्टिमर यात्रा रहेका छन् ।

लमजुङको पर्यटकीय गन्तव्यहरूमा लमजुङ दरवार, राइनासकोट, इलमपोखरी, घलेगाउँ साकं भिलेज, घनपोखरा, ईशानेश्वर महादेव, करापुटार, भुजुङ गाउँ, दूधपोखरी (गोर्खा) र लमजुङको सिमाना) सिउरुङ गाउँ र काउलेपानी गाउँ रहेका छन्। गोर्खाका पर्यटकीय गन्तव्यहरूमा गोर्खा दरवार र गोर्खा संग्रहालय, मनाकामना मन्दिर र केलवकार, श्रीनाथकोट मण्डली, अजिंकोट, गोरखकालिका, बाएपाक र लारपाक (२०७२ को भूकम्पको केन्द्रबिन्दु), मनासुलु हिमाल र संरक्षण क्षेत्र, लाकेपास, छेकम्पारा र लिगलिगकोट रहेका छन् ।

नवलपुरका पर्यटकीय गन्तव्यहरूमा

मौलाकालिका, देवचुली, वरचुली पिकहरू, त्रिवेणी गजेन्द्र मोक्ष धाम, बाउन्ने देवि, कैलास पर्वत, घुमाउरीघाट(कामधेनु क्षेत्र), लोसेधारा, कैशाल आश्रम, शास्वत धाम, अकलादेवि (डेङगाउँ) र मन्थाविन्दु रहेका छन् । तनहुँका पर्यटकीय गन्तव्यहरूमा बन्दीपुर, देवघाटधाम, होरवाराही, छाप्दी बराही, व्यास गुफा(पर्यटन क्षेत्र), घाँसी कुवा, तनहुँसुर कालिका तथा दरवार क्षेत्र भानुभक्त जन्मस्थान, छिम्केश्वरी मन्दिर- बुढी दवता मन्दिर आँधिमुल वाराही र मिल्डुकोट रहेका छन् ।

त्यसै गरी केही साहासिक पर्यटकीय गन्तव्यहरू समेत सार्वजनिक गरिएको छ । प्यारग्लाइडिङ, अल्ट्रालाइट, जिप फ्लायर, च्याफटिङ, घोडाचढी, स्किङ, बन्जीजम्प, साहासिक पिङ (स्विड), हर्ट एयर वेलुनिङ र जंगल सफारी लगायतका रहेका छन् ।

गण्डकी प्रदेशका पर्यटकीय गन्तव्यहरूको घोषणा भएसँगै राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा गण्डकी प्रदेशको प्रचारप्रसार भई यसको महत्व बढ्ने र विकास हुने, गण्डकी प्रदेशमा आउने पर्यटकको संख्या र उनीहरूको बसाइ अवधि बृद्धि हुने, गण्डकी प्रदेशमा स्थानीय उत्पादन तथा व्यपार व्यवसायमा बृद्धि हुने, रोजगार सृजना हुने, पयुटन उद्योगमा लगानीका अवसर बढ्ने, दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तीका लागि सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको मन्त्रालयले जनाएको छ ।

Miscellaneous

- Officiating Executive Director of RECAST at different times
- Officiating Dean of Institute of Engineering at different times during the period of 2005 – 2007.
- Member, Advisory Council, RECAST, TU, Kathmandu
- In-Charge of Energy Development Division
- Convenor, Reporter, Committee Member, etc. to several international, regional, national and local seminars
- Co-ordinator in several National Exhibitions, Several awards
- Delivered talks programs on various aspects of energy in and outside the countries
- Consultant to Research Centre for Economic Development and Administration (CEDA), T. U., Kathmandu
- External to Instruction Committee of Economics, T. U., Kathmandu
- Expert in National Council for Science and Technology (NCST) projects, Government of Nepal
- Coordinator, Publication Committee, RECAST, Tribhuvan University
- Member, organization Committee for Regional Seminar on Research for Improvement of Rural and Village Technology, 1983.
- Member, Exhibition Sub-committee, Science and Technology Congress, Kathmandu, Nepal.
- Coordinator, Task Force on quality Improvement of Cardamom and Technology for their drying and processing, 1982.
- Member, Task Force for Incentives and Co-ordination in Science and Technology, 1988.
- Technology Expert, Working Committee Project Proposal for the Preparation and Implementation of Post Diploma Course on Rural Development, T.U., Kathmandu
- Chief Investigator, A Study on the Prospects of Transferring Potential Technologies on Solar Water Heating Systems in Nepal, 1996, RECAST, T.U., Kathmandu
- Team Member, Review of the study report on the Environment Impact Assessment of 13 MW Duhabi Multi fuel Project, 1996, Soil Test (P) Ltd., Kathmandu
- Member, Ph. D. Programme Conduction committee, Institute of Engineering, TU, Kathmandu, Nepal, 1996.
- Coordinator, IOE Bulletin Committee, IOE, T.U., Kathmandu
- Member, Executive Council, Centre of Energy Studies, IOE, T.U., Kathmandu
- Member-Secretary, Standing Committee, IOE, T.U., Kathmandu
- Member, Examination Conduction Committee, IOE, T.U., Kathmandu
- Member, Executive Council, Centre of Applied Research and Development (CARD), IOE, T.U., Kathmandu
- Co-ordinator, Master of Science in Renewable Energy Engineering Course, Institute of Engineering, Tribhuvan University.
- Energy Specialist, Manual on the Operation and Maintenance of Micro-hydropower System, Centre of Rural Technology (Nepali), 1997, Kathmandu, Nepal.
- Supervisor, Ph.D., Master and Bachelor level dissertations. Theses and project works respectively
- External Examiner, Ph.D., Master and Bachelor level dissertations. Theses and project works respectively
- Coordinator, "Present Status of Engineering Education in Nepal: Need for Twenty First Century", a project funded by University Grant Commission (UGC), 2005-2006.

AWARDS:

- Mahendra Vidya Bhushan, Class 1, 1993
- Fulbright Alumni Initiative Awards, 2003
- Education Award, 2006
- Ambassador for Peace Award, Universal Peace Federation
- Academic Award, 2009, Institute of Engineering, Tribhuvan University.

PUBLICATIONS

- a) **Hydropower**
- Joshi, C.B., A report on Development and Field Testing of Micro-Hydro Power Devices (Part I), (Mimeograph), RECAST, TU, Kathmandu, 1983
 - Joshi, C.B., Hydro power and its Effect on Man, Ecology and Environment. Paper presented at the International Course on Renewable Energy System. Organized by Indian Institute of echnology, New Delhi, 1983
 - Joshi, C.B., Prospect of Plata Pump for Small Farm Lift Irrigation. Proceeding of the Workshop Seminar on Improved Agricultural Tools and Water Pumps for Agricultural Development, page 57-67, RECAST, TU, Kathmandu
 - Joshi, C.B., Improvement of Traditional Water Wheels at Research Centre for Applied Science and Technology (RECAST), TU, RECAST, Kathmandu, Nepal, 17-20 December, 1984
 - Joshi, C.B., A Report on Development and Field Testing of Micro-Hydro Power Devices (Part II)

- (Mimeograph), RECAST, TU, Kathmandu, 1986
 - Joshi, C.B., Parametric Study on the Performance of an Impulse Type Water Wheel. Journal of the Institute of Engineers (India), Vol. 68, part ME 1 & 2, July-Sept. 1987
 - Joshi, C.B., Report on Development of Low Cost Water Turbine, RECAST, TU, Kathmandu, Nepal, 27 July, 1987
 - Report on field testing and Evaluation of low cost Water turbine, RECAST T.U., Kathmandu, Nepal, 30 July, 1988
 - Joshi, C.B., Seshadri, V. and Singh, S.N., Experimental Investigation on the Performance of a Micro-Pelton wheel, Proc. of the 18th National Conference on Fluid Mechanics and Fluid Power, Dec. 29-30, 1991, Department of Mechanical Engg., Shri G.S.I.T.S., Indore - 452003, India, 1991
 - Joshi, C.B., Seshadri, V., Singh, S.N., "A Parametric Study on the Performance of a Cross Flow Turbine", Journal of Energy Engineering; 4-95, American Society of Civil Engineers, New York, U.S.A., 1995.
 - Joshi, C.B., Seshadri, V., Singh, S.N., "Modification in a Cross-Flow Turbine for Performance Improvement", Indian Journal of Engineering and Material Science Vol.2, Dec. 1995, pp 261-267.
 - Joshi, C.B., Seshadri, V., and Singh, S.N., "Modifications in a Cross-F Flow Turbine for Performance Improvement", Indian Journal of Engineering and Material Sciences, Vol.2, Dec-1995, pp 261-267.
 - Joshi, C.B., Tyson Turbine : The First Hand Experience in Nepal, Society of Mechanical Engineers Nepal (SOMEN), Souvenir 1996, Kathmandu
 - T. R. Bajracharya, Joshi, C. B., and O.G. Dahl haug, (2004), Experiences on sand erosion led efficiency losses in micro and small hydropower turbines in Nepal, Proceedings of 13th International Seminar on Hydropower Plants, Vienna University of Technology, Austria.
 - T. R. Bajracharya, Joshi, C. B., (2004), Efficiency Improvement of Hydropower turbines through erosion resistant design approach, Proceedings of International Conference on Power Systems, Indian Institute of Technology, Bombay and Tribhuvan University, Institute of Engineering, Nepal.
 - T. R. Bajracharya, (2004), B. Acharya. R. P. Saini. O. G. Dahlhaug, (2006), Analysis of Sand Particles Led Damages in the Needle of Pelton Wheels, A case Study of Chilime Hydropower plant, Journal of Institute of Engineering, Vol. 5, No. 5. (Under publication).
 - Bajracharya, T.R., Sapkota, D., Thapa, R., Poudel, S.P., Joshi, C.B., Saini, R.P., Dahlhaug, O.G., 2006, Comparative Study of Erosion of Pelton Turbines with Sand Led Erosion Test and Numerical Flow Analysis, Journal of the Institute of Engineering, vol. 6, No. 1, December 2006, pp.114-126, Kathmandu.
 - Bajracharya, T.R. and Joshi, C.B., 2007, Sand Erosion of Pelton Turbine Nozzles and Buckets: A Case Study of Chilime Hydropower Plant., Wear, Elsevier Science Ireland Ltd., Ireland
 - Bajracharya, T.R., Joshi, C.B., Saini, R.P. and Dahlhaug, O.G., 2007, Correlation between Sand Led Erosion of Pelton Buckets and Efficiency Losses in High Head Hydropower Schemes, Proceedings of the Workshop on NUFU Supported Doctoral Research at Institute of Engineering, pp.87-118, October 3-4, 2007, Kathmandu, Nepal
 - Joshi, C.B., B. P. Bhattarai, (2006), Micro-Hydropower amidst Nepal's Energy Scenario, E - Vision, A Journal of Mechanical Engineering Students, Institute of Engineering, T. U., Nepal. (Under publication).
 - Electro - Mechanical Engineer, Bardibas, Kamalamai and Surunga Sub - Project, Water Supply, 2002/2003
 - Joshi, C.B., Role of Improved Water Wheels in the Rural Development of Nepal, Paper presented at the Training Workshop on the Installation and Operation of Improved Water Wheel, April 5-11, 1992, Centre for Rural Technology Kathmandu, Nepal, 1993
 - Joshi, C.B., Improved Water Mill for Rural Development, Kantipur Nepali Daily, Sept. 11, 1993 (Bhadra 26, 2050), Saturday, 1993
 - Joshi, C.B., Improved Water Mills for Nepal. Appropriate Technology, Vol. 7, No. 3, page 26-28, Intermediate Technology Publications Ltd., London, 1980
 - Joshi, C.B., Traditional Water Wheels of Nepal and Their Possible Improvement (Nepali). Research Centre for Applied Science and Technology, 1980
 - Joshi, C.B., Improved Water Mills - Traditional Micro-Hydro Industries for Modern Society, Sahayogi/RECAST, page 2-10, 1981
 - Joshi, C.B., Survey of Traditional Water Wheels and Small Water Turbines in Nepal, Research Centre for Applied Science and Technology (RECAST), Tribhuvan University (TU), Kathmandu, 1981.
 - Joshi, C.B., 2006, Development of Micro-Hydropower Plants in Nepal, key note Address, 33rd National and 3rd International Conference on fluid Mechanics and Fluid Power, NCFMFP 2006, 7-9 December 2006, IIT- Bombay, India
- b) **Wind Energy**
- Joshi, C.B. and Shrestha, K.L., Problems and Prospects of Wind Energy Utilization in Nepal, Reg. J. Energy Heat and Mass Transfer, Vol. 7, No. 4, page 259-265, 1985

c) **Solar Energy**

- Joshi, C.B., Integrated Approach in the Development of Solar Water Heating System in Nepal, Scientific World, Vol. 1, No. 1, June 1999, Ministry of Science and Technology, Nepal.
- Joshi, C.B., Solar Energy - The Only Hope for Future. Birendra Ra Bikas, 29 December 1977, Kathmandu, Nepal, page 64-69.
- Joshi, C.B., Solar Energy in Nepal. A survey report prepared for Research Centre for Applied Science and Technology (RECAST), Tribhuvan University, Kathmandu, 1980
- Joshi, C.B. and Polestico, R., Solar Drying of Fermented Cassava Residue. Research paper presented at the Training in Alternative Energy for Developing Countries, University of Florida, Florida, USA, 1980
- Joshi, C.B., Solar Cabinet Dryer - An Introduction, RECAST, TU, Kathmandu, 1981
- Joshi, C.B., Role of Solar Cookers, The Kathmandu Post, Thursday July 22, 1993 (Shrawan 7, 2050), Vol 1, No. 154, 1993
- Joshi, C.B., Prospects of Solar Drying of Agricultural Products in Nepal, Report submitted to the Faculty of Thermodynamic, Technical University of Munich, Germany, July 25, 1993
- Joshi, C.B., Solar Energy and its Application in Nepal, paper submitted to the Intl. Solar Energy Applications Training Workshop, 1994, Lanzhou, China.
- Joshi, C.B., Development of Solar Dryer for Drying Recycled Hand Made Paper, proceeding on IInd National Conference on Science and Technology, Royal Nepal Academy of Science and Technology, 1994, Kathmandu.
- Joshi, C.B. "Domestic uses of Solar Water Heaters - "Kantipur Daily, 1995 Kathmandu, Nepal (Under Publication).
- Joshi, C.B., "Solar Water Heating Technology in Nepal", Science University Vol. 4, No. 4 Dec. 1994 pp 76-77, Kathmandu, Nepal.
- Joshi C.B. "Domestic Use of Solar Energy", Kantipur National Daily, April 17, 1995, Kathmandu, Nepal.
- Joshi, C.B. and Maharjan, R., Prospects of Transferring Potential Technologies on Solar Water Heating Systems in Nepal, RECAST, T.U., Kathmandu, 1996
- Joshi, C.B., Solar Water Heating: An Important Application of Renewable Energy Sources, Second Workshop on Renewable Energy Curriculum, 29 April - 3 May 1996, New Delhi.
- Joshi, C.B., and Shrestha, V.M., Performance Evaluation of a Modified Solar Tunnel Dryer, Paper submitted to the 3rd National Conference on Science and Technology, March 1999, RONAST, Kathmandu, Nepal (abstract submittal).
- Shrestha, V.M., and Joshi C.B., Performance Study of a Rack Type Solar Dryer, Paper submitted to the 3rd National Conference on Science and Technology, March 1999, RONAST, Kathmandu, Nepal (abstract submittal).
- Joshi, C. B., 2003, Solar Drying in Nepal-Assessing the Viability -Perspective, Sustainability - The Lasting Fuel, Ed. By R.K. Regmi, Forum for Sustainable Development -Nepal.
- Joshi, C.B., and Bhandari, 2003, A Study on Some Innovative Modifications on Solar Rack Dryer, Nepalese Horticulture, Volume 4, Issue 1, 2004, Nepal Horticulture Society, Kathmandu, Nepal.
- Joshi, C.B., Gwali, M.B. and Bhandari, R.C., 2003, Solar Drying Systems for Rural Development, Proc., 8th National Convention and FEISCA Regional Meet, 3-5 April 2003, Nepal
- Joshi, C.B., Gwali, M.B. and Bhandari, R.C., 2003, Private and Public Initiation in the development of Solar Drying Systems in Nepal, Proc. 3rd Renewable Energy Technology for Rural Development (RETRUD-03), Nepal
- Joshi, C.B., and Pathak, T.P., 2002, Development of a Simple Modular Type Solar Rack Dryer for Rural Use, Proc., International Conference on Renewable Energy for Rural Development, 19-21 January 2002, Dhaka, Bangladesh.
- Joshi, C.B., and Gwali, M.B., 2002, Development and Dissemination of Solar Drying Systems in Nepal: Problems and Prospects , International Energy Journal, vol.3, No.2, pp.53-73, RERIC, AIT, Thailand
- Joshi, C.B., R.C. Bhandari and R.K. Amatya, Solar Rack Dryer for Cocoon Drying, Journal of the Institute of Engineering , Vol.3, No.1, December 2003, Tribhuvan University, Institute of Engineering, Lalitpur, Nepal
- Joshi, C.B., M.B. Gwali and R.C. Bhandari Private and Public initiatives in the Development of Solar Drying System in Nepal, Proceedings of International Conference on Renewable Energy Technology for Rural Development, (RETRUD,03)12-14 October 2003, Kathmandu, Nepal.
- Maharjan, B.R., Nakarmi, H.M., Shrestha, N.L., Joshi, C.B., and Bajracharya, T.R. 2007, Parametric Effects on the Performances of a Flat Plate Collectors of a Water Heating System, The Limelight, Vol. 3, 2006/2007, Kathmandu.
- Joshi, C.B., 2007, Success Stories of Solar Tunnel Dryer , Regional Workshop on Solar Cooking and Food Processing , 16-17 April 2007, Kathmandu
- Joshi, C.B., 2006, Hot Water from Solar Energy- Simple & Scientific Domestic Techniques Akshyalok, vol., 29, pp.37-42, Akshyalok Publication, Kathmandu.
- Add the recent ones incl. From Rot Souvenirs

Energy Sources in General

- Joshi, C.B. Development Trends in Micro-Hydropower System, Post-Doctoral Report, May 15, 1999, Colorado State University, International Institute for Sustainable Development, Colorado, U.S.A.
 - Joshi, C.B. and Joshi, K.M., Energy Resources. Development of the Himalayan Resources for Regional Cooperation and National Development, Centre for Economic Development and Administration (CEDA), TU, Kathmandu, page 255-304, 1981
 - Joshi, C.B., Renewable Energy Resources in Nepal for Rural Development. Paper presented at the National Seminar on Application of Science and Technology for Rural Development, RECAST, TU, Kirtipur, Kathmandu, 1985
 - Joshi, C.B., Prospect for Domestic Stove and Gasification Plant for Agricultural Residues Utilization, paper submitted to the National Workshop on Agricultural Residue Utilization as Energy Source, 21-22 July, 1986, Kathmandu, Nepal sponsored by ESCAP, Bangkok, Thailand
 - Joshi, C.B. and Shrestha, K.L., Rural Energy - Prospects and Performance in Nepal, Country paper of Nepal presented at the Regional Seminar on Rural Energy Problems in SAARC Countries held in Islamabad, Pakistan from 3-6 February, 1986
 - Joshi, C.B., Alternative Energy Technologies: Problems and prospects - I. The Rising Nepal, 21 Nov. 1991, Kathmandu, Nepal, 1992
 - Joshi, C.B., Alternative Energy Technologies: Problems and Prospects - II. The Rising Nepal, 22 Nov. 1992, Kathmandu, Nepal, 1991
 - Joshi, C.B., Alternative Energy Technologies in Rural Nepal, Nepal-German Academic Association (NEGAAS), October, 1992 Kathmandu, Nepal, 1992
 - Joshi, C.B., Alternative Energy Centre for the Overall Development of Nepal (Nepali), Gorkhapatra, 22 Nov. 1992, Kathmandu, Nepal, 1991
 - Joshi, C.B., Activities on Alternative Energy Technologies in Nepal, Proceedings on Seminar cum Workshop on Manpower Training in Appropriate Technology, February 22-24, 1993, Thapathali Campus, institute of Engineering, TU, Kathmandu, Nepal, 1993.
 - Joshi, C.B., and Shrestha, J. "Status of Renewable Energy Technologies in Nepal" paper presented at the Seminar on "Curriculum Development on Renewable Energy" 3-7 April 1995, New Delhi, India.
 - Joshi, C.B., Cooking: An Important Application of Renewable Energy Sources, Second Workshop on Renewable Energy Curriculum, 29 April - 3 May 1996, New Delhi.
 - Joshi, C.B., "Energy Conservation in Domestic Sector", Kantipur National Daily, 10 February 1997, Kathmandu, Nepal.
 - Joshi, C.B., "Alternative Energy Education for Sustainable Development, The Kathmandu Post Daily, Vol. V, No. 13, P4, March 2, 1997, Kathmandu, Nepal.
 - Joshi, C.B., Developing New and Renewable Energy Sources, The Kathmandu Post Daily, November 16, 1997, Kathmandu, Nepal.
 - Joshi, C.B. and Shrestha, J.N., Role of Renewable Energy Education for Rural Development, Paper submitted to the International Conference on Role of Renewable Energy Technology for Rural Development (RETRUD - 1998), 12-14 October 1998, Kathmandu, Nepal.
 - Joshi, C.B., "An Untouchable Blacksmith", NEGAAS News, Vol.1, No., 1994, Nepal German Academic Association, Kathmandu, Nepal.
 - Joshi, C.B., 2007, Biogas: A Source of Income and a Basis of Healthy Life, Akshyalok, volume 31 pp.95-99, Akshyalok Publication, Kathmandu
- Miscellaneous
- Joshi, C.B., Leader in Research, The Rising Nepal, 19 July, 1987, page 2
 - Joshi, C.B., Pathak, T.P. and Shrestha, R., The Quality Growth, Processing and Drying Techniques of Cardamom in Nepal, A Study report in Nepali, Research Centre for Applied Science and Technology (RECAST), Tribhuvan University, Kirtipur, Kathmandu, Nepal, April 1988
 - Joshi, C.B. "A Brief Review on the present status of some Technological Sectors in Nepal". a country paper submitted at the seminar on Technology Transfer and Resource Utilisation Among SAARC Member States, New Delhi, 16-19 May, 1995.
 - Joshi, C.B., Vehicular Emission: The Great Enemy, Kathmandu Post Daily, 16 June 1996.
 - Joshi, C.B., Introducing Unleaded Gasoline : A Burning Need for Better Health and Environment, Paper presented at National Seminar on the Control of Petroleum Products and Pollution, 31 May to 1 June 1996, Kathmandu
 - Joshi, C.B., Research Centre for Applied Science and Technology and Extension in Rural Development, International training Course on Extension in Rural Development, DSE, Germany, 1996.
 - Joshi, C.B. and Shrestha, H.G., Computer Dictionary (Anglo-Nepali), Compass Computer, 1998, Kathmandu, Nepal.
 - Joshi, C.B., 2006, Successful Women through Complete Education, Smarika, Creative Women Nepal, Kathmandu.

अंग्रेजी शब्दावलीको ज्ञान बढाऔ

Extemporaneous= पहिले मात्र सोच्छ) तयार नगरिएको, बिना योजनाको, Inundate = पानीमा डुव्नु The Extemporaneous speeches can be misinterpreted (बिना तयारीको भाषणको कूब्याख्या हुन सक्छ) Fray = सिर्जनात्मक वादविवाद वा रस्साकस्सी He is always eager for the fray (वादविवादका लागि ऊ जहिले पनि तम्सन्छ) Gory = रक्तपातपूर्ण Gory massacre of Kot established Rana regime in Nepal (रक्तपातपूर्ण कोतपर्वले नेपालमा राणा शासनलाई स्थापित गरिदियो) Heedless = वास्तै नगरेर She drove on heedless of the warning that road ahead was dangerous (अगाडिको बाटो खतरनाक छ भन्ने सूचनालाई वास्तै नगरी उनले मोटर चलाइन्) Hedonist = मोजमज्जा जीवन एक मात्र उद्देश्य हो भन्ने सोचाइमा विश्वास गर्ने मान्छे As a hedonist he considered his only his pleasure (मोजमज्जा जीवन एक मात्र उद्देश्य हो भन्ने सोचाइमा विश्वास गर्ने मान्छे भएको हुँदा ऊ आफूलाई कसरी सुख हुन्छ भन्ने कुरा

मात्र सोच्छ) Inundate = पानीमा डुव्नु The cyclonic storm inundates every year the coastal part of Bangladesh (समुद्री हुरीको कारण आउने बाढीले बंगलादेशको तटीय क्षेत्र हरेक वर्ष पानीमा डुल्छ) Lithe = दोब्रिने, रबर जस्तै Being a gymnast, he has got a lithe figure (जिम्नास्टिक गर्ने हुँदा उसको शरीर रबरजस्तै छ) Mores = परम्परासँग जोडिएको नैतिक मूल्य Although Sonia is Italian she follows the mores and thus wears always Indian Sari (सोनिया इटालियन भए पनि परम्परासँग जोडिएको नैतिक मूल्य कायम गर्न सारी लगाउँछिन्) Natty = सफा र चिटिक्क Being a natty dresser, she collects always elegant dress (सफा र चिटिक्क बनेर हिँड्ने हुँदा तिनी सधैं राम्रा लुगा जम्मा गर्छिन्) Opalescent = इन्द्रेणी रंग भएको If you put oil in water, it seems opalescent (यदि तिमीले पानीमा तेल हाल्यौ भने इन्द्रणी रंग देखिन्छ)

Get बाट के के कुरा भन्न सकिन्छ थाहा पाइ राख्नुहोस

Get back in = पुनरागमन हुनु After five years absence, he has got back in the old party, ५ वर्षसम्मको अन्तरालपछि उसको पुराने दलमा पुनरागमन भएको छ ।

Get back at somebody = बदला लिनु She wants always to get back at her husband तिनी सधैं श्रीमानसँग बदला लिन चाहिन्छिन् ।

Get back to somebody कसैको विरुद्धमा वारम्भार लेख्नु The journalists get back to him whenever he commits mistake गलती गर्ने बिरिके पत्रकारहरु उसको विरुद्धमा वारम्भार लेख्ने, बोल्ने गर्छन् ।

Get back to something = पुरानै सवाल उठाउनु After discussing on this agenda, we should get back to financial aspect यो विषयवस्तुमा छलफल गरिसकेपछि हामी वित्तसम्बन्धी पुरानै विषयवस्तुमा फर्कनुपर्छ ।

Get behind = पछि पर्नु I had to finish this work already yesterday but I am getting behind मैले यो काम हिजै सकनुपर्ने हो तर म पछि परिरहेछु ।

Get behind with = केही कुरामा पछि पर्नु You have a bad habit of getting behind with payment तिनुपर्ने कुरामा सधैं पछि पर्ने तिम्रो नराम्रो बानी छ ।

Get by in = राम्रो वा पर्याप्त ठान्नु Although I prefer informal dress but sometimes I get by in a black suit म आफूलाई अनौपचारिक पोसाकमै राम्रो ठान्छु तर कहिलेकाहीँ कालोसुटामा पनि राम्रै देखिन्छु ।

Get by on something = प्याउन नसक्नु How can you get by on such a small salary यदि थोरै तलबले तिमी कसरी प्याउन सक्छौ ?

Get down = उर्दनु Even after taking meal he does not get down खाना खाइसकेपछि पनि ऊ उर्दैन, टेबलमै बसिराख्छ ।

Get somebody down = हेनु He considers himself as very strong and tends to get other down ऊ आफूलाई निकै बलियो ठान्छ र अरुलाई हेप्ने गर्छ ।

सुडोकु-अंक १५३

	५	२		४				९
		८		१			६	
	९							
			७	२				४
	६							३
४			९	६				
	१		८			३		८
५			१		७	४		

अंक १५२ को नतिजा

६	९	२	१	७	८	४	५	३
५	४	१	६	३	९	७	८	२
७	८	३	५	४	२	१	९	६
१	७	९	८	२	६	३	४	५
३	२	५	७	९	४	८	६	१
८	६	४	३	५	१	९	२	७
४	५	६	९	१	७	२	३	८
९	३	७	२	८	५	६	१	४
२	१	८	४	६	३	५	७	९

शब्दचित्रमा डाक्टर सीबी जोशी

Dr. C B Joshi was born in Shankhamul in the year 1946. From the childhood on he was involved in social works. Some of the pioneering works with long term benefits to societies were the founding of Sri Ratna Pustakalaya in Mahadevsthan, Baneshwar, Kathmandu and the very first development of road infrastructure in Shankhamul area.

He did his Bachelor and Master in Mechanical Engineering from Dortmund and the Technical University of (the then West) Berlin in 1975 and Ph. D. in Hydropower from the Indian Institute of Technology Delhi in 1992. During the year 1999-2000, he was Fulbright post doctoral scholar in the Colorado State University, USA. He has specialized in the field of New and Renewable Energy through training and research in USA, Germany, Italy, UK, The Netherlands, Thailand, China and India. Based on the knowledge and skill, he had acquired through his long years of studies and extensive training, he was able to develop and disseminate several pioneering technologies including Improved Water Mills, Hydropower Pumps, different types of Solar Cookers, Solar Dryers including Tunnel Dryers etc., which helped come up several industries benefitting a large number of people of Nepalese as well as foreign societies.

Dr. Joshi is fluent in English, German, Hindi as well as in his national language Nepali and mother language Newari.

He has published several dozens of scientific and general articles in a number of international, regional and national journals, magazines, proceedings, souvenirs, newspapers as well as books and booklets, out of which the book on "Artistic Windows of Kathmandu Valley (Kathmandu Upatyaka Kalatmak Jhyalharu)" published by National Academy of Nepal and the "Survey of Traditional Water Wheels and Small Turbines" published by Research Center for Applied Science and Technology (RECAST), Tribhuvan University, Kathmandu, became so popular in and abroad that they became no more available in the market soon after they were published.

During his study abroad and services at Tribhuvan University he travelled extensively to around 36 countries of 5 continents and to more than 50 districts in Nepal. He is happily married with Sharad and has two sons with academic degrees of M. D. and Post Doctorate in medical science and Mechanical Engineering respectively.

He currently is mainly devoted to social works through several social and spiritual organizations in Nepal.

A brief review of his education, training, professional experiences and publications are highlighted below:

- **NAME** : JOSHI, Chandra Bahadur
- **DATE OF BIRTH** : November 8, 1946
- **NATIONALITY** : Nepali
- **EDUCATION**
- Post Ph. D. in Hydropower System, Colorado State University, U.S.A., 2000.
- Ph.D., Hydropower System, I.I.T., New Delhi, 1992
- Master of Engineering (Mechanical) from Technical University of West Berlin, 1975
- Graduated Engineering, Ing. (Grad), Mechanical Engineering from FRG, 1971
- B.Sc. from Tribhuvan University, Kathmandu, 1964
- **TRAINING/SEMINAR/WORKSHOP**

a) Alternate Energy Technology

International Workshop/Seminar on Alternate Energy and Energy Efficiency Resources in Nepal, 1-4 April 1981, RECAST/NCST/SATA/ERDG, Kathmandu, Nepal, Participant Training in Alternative Energy Technologies for Developing Countries, (USA), 1981
Advanced Training and Research in Alternate Energy Systems, (India), 1983
Technical/ Energy Expert, Review of Wind Energy Development Initiatives in Nepal, Hydro –

Engineering Services (P) Ltd, 2000

Alternate Energy Expert, Energy Resources Strategy Formulation of Nepal, Hydro- Engineering Services (p) Ltd., 2001

Annual Review Workshop on Alternate Energy Technologies in Asia: A Regional Research and Dissemination Program 12-16 Oct. 1998 SIDA/AIT – Bangkok, 1998, Thailand.

International Course on Rural Energy Planning, (The Netherlands), 1988

Post Audit Workshop on Industrial Energy Efficiency, 6-7 November, 1995, Ministry of Industry, Kathmandu, Nepal, participant.

Training Workshop on Energy Efficiency in Industry, June 6-7, 1997, Ministry of Industry, Kathmandu, Nepal

Mini – Seminar on Government Policy on RETs and Marketing Strategies of Solar Dryer, September 1998, RECAST, Tribhuvan University, Kathmandu, Nepal..

b) Other Energy Sources

International Solar Energy Congress, New Delhi, 1977, participant

International Seminar/Workshop on Mini-Hydro Electric Generation Unit, NCST/UNIDO, 10-14 September 1979, Kathmandu, Nepal, participant.

Training Workshop on Water Turbine, 2 October 1980, Agricultural Development Bank/Nepal, Kathmandu, Nepal, participant.

Study Visits of Alternative Energy Technology Centres, (U.K.), 1980

Workshop cum Seminar on Efforts Towards the Development of Improved Cook Stoves, 13 November 1980, RECAST, T.U., Kathmandu, Nepal, participant.

Regional Seminar/Workshop on the Improvement and Development of Research on Rural and Village Technology, 21-25 March 1983. RECAST/UNESCO, Kathmandu, Nepal, Member of Organization Committee

National Seminar cum Exhibition on Solar Cookers, 2-4 April 1983, Indian Institute of Technology, New Delhi, India, participant

Workshop Cum Seminar on Appropriate Agricultural Tool and Water Lifting Pumps for Agricultural Development, 22-24 August 1984, RECAST, Jhapa, Nepal, participant.

Seminar on Improved Traditional Water Mill in Nepal, 17-19 December 1984, Kirtipur, Kathmandu, Nepal, Coordinator.

Seminar cum Workshop on Wind Energy utilization, 6-10 May 1985, UNESCO and RCEHNT, Kathmandu, Nepal, Organization Committed Member and participant.

Workshop on small and Mini Hydro Schemes in Nepal, 12 September 1985, Water and Energy Commission, Kathmandu, Nepal, Participant.

Workshop on Micro and MPPU Hydro Schemes in Nepal, 19 September 1985, Water and Energy Commission, Kathmandu, Nepal, participant.

Rural Energy Problems/Systems in SAARC countries, Islamabad, Pakistan, 1986, National Delegation Member

Seminar/Workshop Programme on Perspective Energy Plan for Nepal, National Planning Commission/UNDP, 20 April 1995, Kathmandu, Nepal, participant

A Short Course on Photo Voltaic Power Generation, 13 – 30 November 1995, Institute of Engineering, Kathmandu, Nepal.

Workshop cum Demonstration Programme on Wind and Solar Hybrid System and Water Hammer Pump for Rural Communities in Nepal, 28 January 1997, Balaju Technical Training Centre, Kathmandu, Nepal.

International Conference on Large Scale Water Resources Development in Developing Countries: New Dimensions of Prospects and Problems, 20-30 October 1997, Kathmandu, Nepal, Participant.

International Training in "Participatory Process for Sustainable Development", International Institute for Sustainable Development, Colorado State University, Fort Collins, Colorado, U.S.A., October 18-29, 1999.

C) Miscellaneous

Team Leader/ Senior Mechanical Engineer, Project for Special Assistance for Oil Supply, NEPECON, 2001-2002

Training in Project Management, (FRG), 1971

Training in Aero and Hydrodynamics, (Italy), 1980

Sixth Meeting on Committee on Studies for Co-operation in Development in South Asia, 27-31 July 1981. Centre for Economic Development and Administration (CEDA), Kathmandu, Nepal, National Expert on Energy Sector.

Training through Seminar/Visit Programme, (FRG), 1987

International Training Course on Extension in Rural Development, Germany, 1996.

Solidarity Ministerial Meeting, Kathmandu, Nepal, 1982, National Delegation Member.

First National Science and Technology Congress 22-24 September 1982, NCST, Kathmandu, Nepal, participant.

National Seminar on Basic Needs and Resource Mobilization in Nepal, 12-14 November, 1982, CEDA/ARTEP, Kathmandu, Nepal, participant.

Conference on National Science and Technology 24-26 September 1982, National Council for Science and Technology (NCST), Kathmandu, Nepal, participant.

Regional Seminar on the Application of Science and Technology for Rural Development, November 4-6, 1985, RECAST/UNFSD, Kathmandu, Nepal, Coordinator.

Workshop on Job Requirements and Training for Technicians and Tradesmen in Nepal, 21-25 December, 1986, Institute of Engineering/UNDP/ILO, Kathmandu, Nepal, participant.

National Workshop cum Seminar on Productivity, 15-17 June 1987, Ministry of Industry and Industrial Services Center, Kathmandu, Nepal, Member.

National Seminar on Review and Timely Modification of the Evaluation System of Skill Testing, 15-16 April 1988, Kathmandu, Nepal, Expert.

National Conference on Science and Technology, 24-29 April 1988, Kathmandu, Nepal, participant.

Seminar on Review and Modification of National Skill Certification 26-27 February 1988, Committee for Technical and Vocational Education, Kathmandu, Nepal, Participant.

Workshop on Indigenous Technological Capabilities at Industry Level, 19-21 April 1993, Royal Nepal Academy of Science and Technology (RONAST), Kathmandu, Nepal, participant.

Second Workshop on Alternate Energy Curriculum, 29 April – 3 May 1996, New Delhi, India, participant.

Seminar on Petroleum Quality and Environmental Control, Nepal Oil Corporation, May 31st - June 1st 1996, Kathmandu, participant. International Training in "Participatory Process for Sustainable Development", International Institute for Sustainable Development, Colorado State University, Fort Collins, Colorado, U.S.A., October 18-20, 1999.

MEMBERS OF PROFESSIONAL SOCIETIES

- Chairman, Engineers Without Borders Nepal
- Founder President, German Alumni Association of Nepal(GAAN)
- President, Rotary Club Dillibazar - Kathmandu
- Founder President, Nepal-German Academic Association (NEGAAS)
- Founder President, Solar Energy Foundation (SEF)
- Founder General Secretary, Council for Nepalese Traditional Arts and Crafts (CONTACT)
- Member, Nepal Engineers' Association (NEA)
- Member, Nepal University Teachers' Association (NUTA)
- Member, Volunteers in Technical Assistance (VITA)
- Member, Society of Mechanical Engineers, Nepal (SOMEN)
- Founder Member, Centre for Renewable Energy (CRE)
- Member, Carls-Duisberg Society (CDS)
- Member, Centre for Energy and Environment (CEE)
- Life Member, Child Development Society (CDS)
- Board Member, Center for Entrepreneurship Development and Services (CEDAS):

COUNTRIES OF WORK EXPERIENCE: Nepal & Germany

EMPLOYMENT RECORD FROM 2009 To June 2012

EMPLOYER : School of Engineering, Kathmandu University,
POSITION HELD : Professor
DESCRIPTION OF DUTIES : Teaching, Research and Development in energy
FROM 2007 To 2009
EMPLOYER : Institute of Engineering, Tribhuvan University
POSITION HELD : Professor
DESCRIPTION OF DUTIES : Teaching, Research and Development in energy
FROM 2004 To 2007
EMPLOYER : Institute of Engineering, Tribhuvan University
POSITION HELD : Assistant Dean, Academic and Planning
DESCRIPTION OF DUTIES : Planning and execution of academic activities of all engineering campuses under T. U.
FROM 1998 To 2004 EMPLOYER : Institute of Engineering, Tribhuvan University

POSITION HELD : Professor
DESCRIPTION OF DUTIES : Teaching and research in Fluid Mechanics, Fluid Machines, and Energy (including Hydro power and Micro and Mini Hydro-power) etc.

FROM 1977 To 1988 EMPLOYER : RECAST, Tribhuvan University (T.U.)
POSITION HELD : Associate Professor
DESCRIPTION OF DUTIES : Research and Development of New and Renewable Energy Systems including Micro Hydro

FROM 1977 To 1983 EMPLOYER : RECAST, Tribhuvan University (T.U.)
POSITION HELD : Head, Energy Development Division Co-ordinator, Village Out-reach Centre, In-charge, Mechanical Workshop
DESCRIPTION OF DUTIES : Co-ordination of R&D works on energy systems. Responsible for the dissemination of rural technology in socio-economically backward areas in Sindhupalchowk district, Management of Mechanical works.

FROM 1976 To 1977 EMPLOYER : NECOENCO Industries at Patan Industrial Estate, Patan
POSITION HELD : Chief Engineer
DESCRIPTION OF DUTIES : Technical management, design supervision, fabrication supervision and installation supervision of rural development works.

FROM 1976 To 1977 EMPLOYER : Dr.-Ing. Walter-DIWI-KG, German Consult (A West German Engineering firm in Kathmandu)
POSITION HELD : Project Engineer
DESCRIPTION OF DUTIES : Feasibility survey of suspension and suspended bridges in rural Nepal - survey, design and compiling of reports

FROM 1975 To 1976 EMPLOYER : Kankai Multi-Purpose Hydro Project in collaboration with West German firm SLAZGITTER AG
POSITION HELD : Consultant
DESCRIPTION OF DUTIES: Data collection and analysis

FROM 1972 To 1977 EMPLOYER : SIEMENS, West Germany
POSITION HELD : Design Engineer
DESCRIPTION OF DUTIES : Mechanical design works.

FROM 1971 To 1971 EMPLOYER : DEMAG, West Germany
POSITION HELD : Development Engineer
DESCRIPTION OF DUTIES : Designing heat exchangers and turbo expanders

OTHER PROFESSIONAL EXPERIENCES:
Hydropower

- Design of Test rig for micro-hydro-system, 1980.
- Pioneering work on the Development of Plata Pump (Double Piston Reciprocating Multi-Propeller pump), 1981.
- Nationwide survey of Traditional Water Wheels and Small Water Turbines in Nepal, 1982.
- Development and field testing of low-cost water turbines, 1983-87.
- Survey and inspection of Hydraulic rams and testing of modified ones in Nepal, 1985.
- Team leader, Study on Mini-and Micro-Hydropower Plants in Dhading District, Case Study, NORAD/ICIMOD Project, Kathmandu, Nepal, 1993.
- Chief Investigator, Rural Electrification and Lift Irrigation Project, Tyson Turbine, RECAST, T.U., Kathmandu, 1995.
- Senior MHP Expert, Study on Functional Status of Private Micro-Hydropower Plants in Nepal, ICIMOD, Kathmandu, Nepal, October, 1995.
- Member, Preparation of Manual on Operation, Maintenance and Repair of Micro-Hydropower Systems, Centre for Rural Technology, May 1997, Kathmandu, Nepal.
- Mechanical Engineer, Review of the Feasibility Study Report on Indrawati – III Hydro Power Project, NEA, 1998, Kathmandu, Nepal.
- Mechanical Engineer, Feasibility Study of Likhu Hydro Power Project – IV, Nepal Electricity Authority, 1998, Kathmandu, Nepal.
- Electro-Mechanical Engineer, Feasibility Study of Ghami Khola Small Hydropower Project (Mustang District), NEA/JICA, 2002/3
- Electro - Mechanical Engineer, Feasibility Study of Ghami Khola Small Hydropower Project, NEA/JICA, 2002/2003
- Mechanical Engineer, Feasibility Study and Detailed Design to Update the Master Plan of Bagmati Area Sewerage Project, BASP/HMG, 2002/2003
- Hydropower Expert, Energy Resource Strategy Formulation, Water and Energy Commission Secretariat (WECS), 2006 – 2009. Hydropower Expert, Preparation of "Vision Strategies for Water and Energy Resources 2050 AD", WECS, 2012-2014.

Wind Energy

- Teaching wind energy technology in Bachelor's and Master's level of engineering
- Worked as a project coordinator in the installation, operation and maintenance of wind mill in Jhapa, Pokhara and Kathmandu.
- Involved in teaching, research and supervising of RETs in Bachelor's, Master's and Ph. D. level at Institute of Engineering, Patan Campus and Padma Kanya Campus since 1994
- Chief Investigator, Solar Water Heating Systems, RECAST, T.U., Kathmandu, 1995
- Team Leader, Solar Drying, Renewable Energy Technologies on Asia: A Regional Research and Dissemination Programme, AIT/RECAST, Tribhuvan University, Kathmandu.
- Solar Energy Expert, Renewable Energy Technologies in Asia: A Regional Research and Dissemination Programme (RETS in Asia), SIDA/AIT Bangkok/RECAST, Tribhuvan University, 1998, Kathmandu, Nepal.
- Biomass and Energy Sources in General Team Leader, Identifying Household Gasifier for Household Cooking Purpose for the Terai Region of Nepal, Jan 2009.
- Identification and Documentation of Micro, Small and Medium Scale Enterprises Using Solid Biomass Intensive Combustion Technologies for Cooking, Heating and Thermal Processes, AEP/ESAP
- Advisor, Research and Piloting of Rocket Stove and Solar Box Cooker, Engineers Without Borders Nepal, Jan 2009 and ongoing.
- Advisor, Research and Piloting of Portable Stove for Terai Region, STARIC Pvt. Ltd, funded by AEP/ESAP, Project Duration: December 2008.
- Technical Committee Member, Preparation of National Standard Stove Testing Protocol, AEP/ESAP, April 2008. Team Member, Energy Resources Formulation Strategy of Nepal, Water and Energy Commission Secretariat
- Team Leader, Technical Quality Monitoring of ICS in Nepal in collaboration with TRUST Pvt Ltd. (2006)
- Co-ordinator, Utilization of Biomass Wastes for the Production of Food, Fuel and Fertilizer, RECAST, Tribhuvan University, Kathmandu, Nepal.
- Co-ordinator/Team Leader, Energy Use and Supply in Cardamom and Tea Production and Processing: Technological and Economic Assessment, WECS, 1998, Kathmandu, Nepal.
- Theses Supervisor, Students research works on Biomass Gasification and Improved Cookstove, Pulchowk Campus, Tribhuvan University
- Team Leader, Design, installation and operation of a 3kW Biomass Gasifier in Chaubas VDC, Kavre, June 1998.
- Project Leader, Preparation of Technical Manuals on "Upgrading of Traditional Black smithy in Nepal", "Technology Transfer on Improved Hand Loom in Nepal" and "Installation, Operation and Repairing of Biogas Plants in Nepal", Goethe Institute Nepal, Kathmandu, 1993.
- Member, Alternative Energy Group, Royal Nepal Academy of Science and Technology (RONAST)
- Alternative Energy Expert, Study on New and Renewable Energy Sources, UNDP, Kathmandu, 1992.
- Team Leader, Alternative Energy Technologies Assessment in Nepal, 1994, CRT/WECS, Kathmandu, Nepal.
- Country Representative, Workshop on Renewable Energy Curriculum, New Delhi, India, 1995 and 1996.
- Team Leader, Feasibility study for Marketing of Lead-Free Gasoline in Kathmandu, ITECO Nepal/INSEEN Nepal, 1996.
- Member, Preparatory Committee for M.Sc. Programme in Renewable Energy, Institute of Engineering, Tribhuvan University, Kathmandu, 1996.
- Member, Preparatory Committee, International Conference on New and Renewable Energy Technologies, Institute of Engineering, TU, Kathmandu, Nepal, 1997.
- Mechanical Engineer, Feasibility Study and Detailed Design to update the Maser Plan of Bagmati Area Sewerage Project, BASP/HMG 2002/3
- Solar Energy Expert, RETs in Asia Program RECAST, AIT/SIDA, 2002/04

